NTNUs samarbeidet med det globale sør
Anbefaling fra rektoroppnevnt utvalg

Forord

Utvalget, som ble oppnevnt av rektor høsten 2024 med mandat å foreslå hvordan NTNUs samarbeid med det globale sør kan ivaretas, legger her fram sin anbefaling.

Utvalget mener det er svært viktig at NTNU er en synlig, aktiv og anerkjent kunnskapspolitisk aktør både nasjonalt og i europeisk og internasjonal sammenheng når samarbeid med landene i det global sør som kunnskapsaktører diskuteres, og politikk og virkemiddelapparat utvikles. Det blir særlig viktig i den nye strategiperioden NTNU går inn i fra 2026. Utvalget forutsetter at samarbeidet med det globale sør får en tydelig plass i NTNUs nye strategiplan.

Utvalget anbefaler at NTNU etablerer en strategisk institusjonell satsing på kunnskapssamarbeid med det globale sør med oppstart i 2026, og legger fram to alternative modeller for en slik satsing. Utvalget mener at begge modellene vil kunne være gode utgangspunkt for etablering av en satsing og langsiktig utvikling av samarbeidet. Det blir avgjørende at satsingen utvikles dynamisk og fleksibelt basert på engasjement og interesser i NTNUs fagmiljøer og innenfor rammene av nasjonal, europeisk og internasjonal kunnskapspolitikk.

I arbeidet har utvalget fått innspill fra ledere, ansatte og studenter ved NTNU. Utvalget oppfatter at interessen for å etablere en institusjonell satsing på samarbeid med det globale sør er stor i organisasjonen, og at det er bred enighet om at samarbeidet skal prioriteres. Utvalget synes de tydelige signalene som er kommet i en tid med økonomiske utfordringer, vitner om den store betydningen samarbeidet med det globale sør tillegges.

Utvalget er imponert over porteføljen av prosjekter og samarbeidsrelasjoner NTNUs fagmiljøer er engasjert i sammen med partnere i det globale sør. NTNU må anerkjenne, løfte fram og synliggjøre det store og brede engasjementet i NTNUs fagmiljøer.

13. mars 2025

Anne Borg (leder)

Gina Kristine Steen Aarheim

Tatek Abebe

Rolee Aranya

Håkon Angel Bolkan

Ole Gunnar Dahlhaug

Ingvild Heggstad, Patrick Reurink og Nina Sindre (sekretariat)

1. BAKGRUNN

Det globale sørs betydning i geopolitikken, i løsningen av de store samfunnsutfordringer verden står overfor og i den internasjonale kunnskapsutviklingen, er allerede svært viktig og vil bli enda viktigere i årene som kommer. De perspektiver og premisser kunnskapsmiljøer i det globale sør bringer med seg vil bli utslagsgivende for utviklingen av kunnskapsbaserte løsninger for framtiden og avgjørende for realiseringen av FNs bærekraftsmål.

På denne bakgrunn oppnevnte rektor høsten 2024 et utvalg med mandat å foreslå hvordan en strategisk satsing på samarbeid med det globale sør kan etableres ved NTNU, og hvordan dette samarbeidet kan organiseres, struktureres, finansieres og prioriteres. Mandatet for utvalget finnes i vedlegg 1.

2. UTVALGETS ANBEFALING

Utvalget anbefaler at NTNU etablerer en institusjonell, strategisk satsing på kunnskapssamarbeid med det globale sør.

Utvalget mener at samarbeidet med det globale sør styrker NTNUs internasjonale profil og øker NTNUs rekkevidde og innflytelse på internasjonale kunnskapsarenaer. Ved å utvikle en tydelig strategi mot det globale sør, vil NTNU kunne posisjonere seg som en globalt engasjert institusjon dedikert til å adressere globale utfordringer, fremme kunnskap på tvers av landegrenser og bidra til bærekraftig utvikling på global skala. Utvalgets anbefaling er sammenfattet i boksen.

Utvalget anbefaler at:

1. NTNU etablerer en tydelig institusjonell, strategisk satsing på kunnskapssamarbeid med det globale sør som omfatter utdanning, forskning og innovasjon, og prioriterer samarbeidet gjennom særskilte ressurser.
2. NTNU har høye ambisjoner for kunnskapssamarbeid med det globale sør. Samarbeidet står høyt på NTNUs ledelses agenda, er synlig i NTNUs profil og strategi og et viktig element i NTNUs internasjonalisering.
3. NTNUs institusjonelle satsing på samarbeid med det globale sør er fundert på NTNUs fagmiljøers store og brede engasjement, er godt forankret i NTNUs enheter på alle nivåer, og samspiller godt med NTNUs satsingsområder.
4. NTNUs samarbeid med det globale sør bygger på akademiske verdier, akademisk frihet og autonomi, etiske verdier og ansvarlighet, og er forankret i fem prinsipper; gjensidighet, likeverd, kvalitet, bærekraft og solidaritet.
5. NTNU synliggjør og videreutvikler en portefølje av internasjonale masterprogrammer og vurderer studieprogramsamarbeid av særlig relevans for studenter fra det globale sør.
6. NTNU samarbeider med offentlig og privat sektor i kunnskapssamarbeidet med det globale sør.
7. NTNU er synlig og toneangivende i kunnskapspolitikken nasjonalt og internasjonalt når samarbeid med det globale sør er tema, og utnytter et bredt virkemiddelapparat nasjonalt og internasjonalt for å utvikle samarbeidet med det globale sør, særlig innenfor det europeiske kunnskapsområdet.

Utvalget legger fram to alternative modeller for en institusjonell satsing på samarbeid med det globale sør for NTNU; en partnerskapsmodell og en tematisk orientert modell. Modellene er illustrert i figurene.

Begge modellene er todelte idet begge inneholder en komponent som vektlegger en åpen og inkluderende tilnærming til samarbeid med det globale sør som omfatter alle typer samarbeidsrelasjoner, samarbeidspartnere, fagområder og tematikker. Utviklingen av det brede samarbeidet, åpenhet og fleksibilitet i forhold til nye samarbeidsmuligheter og framvoksende perspektiver er særlig viktig i samarbeidet med det globale sør. Dette mener utvalget må ivaretas uavhengig av valg av modell. Dette vil også understøtte det brede engasjementet ved NTNU.

I partnerskapsmodellen velges i tillegg et fåtall strategiske samarbeidspartnere i det globale sør som NTNU utvikler og dyrker et langsiktig, bærekraftig, bredt og nært samarbeid med.

I den tematiske modellen velges et fåtall tematikker som samarbeidet sentreres rundt, uten at det gjøres geografiske eller institusjonelle prioriteringer, dog i en innledende fase basert på samarbeid som er utviklet over tid.

En strategisk partnerskapsmodell

Tematisk orientert modell

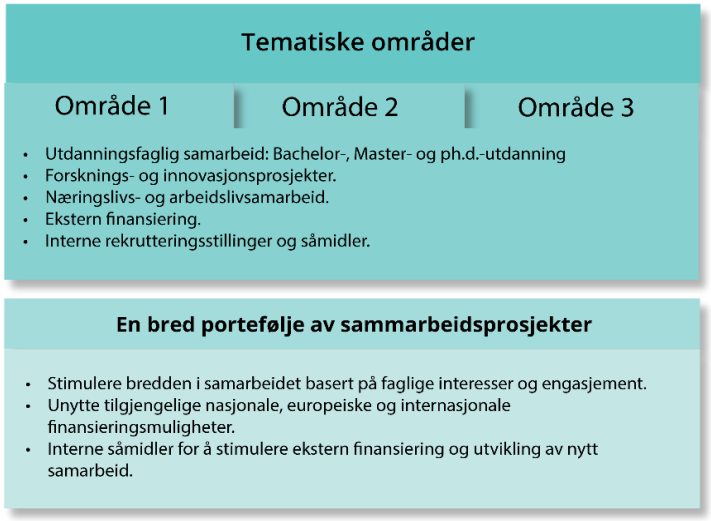

Utvalget ser fordeler ved begge modeller og legger dem åpent fram som to aktuelle alternativer. I begge modellene vil samarbeid med kunnskapsøkosystemet i det globale sør være viktig og integrasjon av utdanning, forskning og innovasjon i samarbeidet være av stor betydning.

Utvalget foreslår, basert på samarbeidsstatistikken og nasjonale og europeiske prioriteringer, hvordan en tilnærming til valg av et fåtall partnere eller et begrenset antall tematikker kan gjøres, og håper det er et godt og tilstrekkelig utgangspunkt for å gjøre nødvendige valg.

Utvalget understreker at det er av stor betydning at en institusjonell satsing blir etablert og at en kommer raskt i gang med å utvikle satsingen. Valg av modell er viktig for å spisse satsingen og gjøre tydelige prioriteringer. Over tid vil en satsing kunne utvikles dynamisk basert på både interne og eksterne faktorer og utviklingstrekk.

En forutsetning for en institusjonell satsing er at NTNU prioriterer samarbeidet med det globale sør gjennom øremerkede ressurser. En basisfinansiering fra NTNU for ledelse og administrasjon av en satsing vil være nødvendig. Videre anbefaler utvalget at det i en tidsbegrenset periode på tre år tilføres interne ressurser. Etter etableringsfasen vil det faglige samarbeidet hovedsakelig måtte basere seg på ekstern finansiering fra nasjonale og internasjonale kilder.

Utvalget foreslår at satsingen forankres i rektoratet ved en av prorektorene og at det pekes ut faglig ledelse av satsingen som det knyttes administrative ressurser til. En faglig ledelse vil tilføre kapasitet i oppfølgingen av satsingen. Forankring i NTNUs fagmiljøer blir avgjørende for at satsingen skal lykkes og gode mekanismer for å sikre dette må etableres.

3. NTNUs SAMARBEID MED DET GLOBALE SØR

I NTNUs strategi 2018 – 2025, Kunnskap for en bedre verden, og i NTNUs internasjonale utviklingsplan for perioden 2022 - 2025 er samarbeid med lav- og mellominntektsland løftet fram spesielt. I strategien heter det at *Systematisk samarbeid med institusjoner i lav- og mellominntektsland bidrar til kompetansebygging og gjensidig utvikling*. Et utviklingsmål er å *etablere strategiske partnerskap med utvalgte institusjoner globalt*. I internasjonal handlingsplan er et utviklingsmål at *NTNU skal aktivt samarbeide med partnere i lav- og mellominntektsland i dialog med nasjonalt og internasjonalt virkemiddelapparat.*

I 2017 ble en gruppe satt ned av rektor som fikk i mandat å gi en oversikt over pågående samarbeid og anbefale en faglig-tematisk og geografisk prioritering av samarbeidet. Gruppen kartla samarbeidet, men det ble på grunnlag av gruppens rapport fra 2018 *Collaboration with Low and Middle Income Countries* ikke foretatt noen tydelig innretning eller prioritering av samarbeidet.

Dette betyr imidlertid *ikke* at det ikke løpende er jobbet godt og strukturert med samarbeid med institusjoner i sør, f.eks. innenfor helseområdet gjennom Global helse og innenfor energiområdet gjennom NTNU Energi Team lav- og mellominntektsland. I 2024 ble et NTNU og SINTEF Geminisenter på samarbeid med det globale sør etablert, Gemini Centre Equitable Partnerships for Global Impact.

For å få et mer systematisk bilde av samarbeidsrelasjonene har utvalget sett på utvalgt statistikk. Utvalget er klar over at ikke alt samarbeid med det globale sør framkommer gjennom tallmaterialet, men mener likevel at den statistikken som foreligger gir en god oversikt over samarbeid NTNUs fagmiljøer er involvert i. Utvalget har sett på fire områder: Sampublisering (vedlegg 2), prosjektsamarbeid (vedlegg 3), studentmobilitet (vedlegg 4) og samarbeidsavtaler (vedlegg 5).

NTNU har et omfattende samarbeid med landene i sør, innenfor humaniora, samfunnsvitenskap og arkitektur, innenfor teknologi og naturvitenskap og innenfor medisin og helse. Utvalget er imponert over bredden og dybden i samarbeidet.

Hovedinntrykket er at samarbeidet er økende. Antallet sampublikasjoner har økt med 230% i perioden 2016 - 2023. På listen over land NTNUs fagmiljøer har mer enn 10 publikasjoner sammen med i perioden er det 23 land, mens åtte institusjoner har mer enn 20 sampublikasjoner. Det er flest sampublikasjoner innenfor realfag og teknologi, men også et godt omfang innenfor medisin og helse og samfunnsfag og humaniora.

Utvalget er også imponert over omfanget av finansierte prosjekter NTNUs fagmiljøer er involvert i sammen med partnere fra det globale sør. Utvalget har oversikt over mer enn 100 prosjekter og legger spesielt merke til at mer enn en fjerdedel av prosjektene i oversikten er finansiert av EUs rammeprogrammer. Ni land i det globale sør har mer enn 10 deltakelser i samarbeidsprosjekter.

Studentmobiliteten til NTNU fra land i det globale sør har tradisjonelt vært omfattende. Studentene har kommet både på utvekslingsopphold og for fullt gradsstudium. Konsekvensene av innføring av studieavgift for studenter som kommer fra land utenfor EU/EØS og Sveits har vært dramatiske for antallet gradsstudenter fra det globale sør. Antallet gikk ned med nesten 80% fra høsten 2022 til høsten 2023, og sank ytterligere høsten 2024.

NTNU har en stor portefølje av samarbeids- og utvekslingsavtaler med institusjoner i det globale sør. Det er et godt utgangspunkt for både utdannings-, forsknings- og innovasjonsamarbeid.

4. BEGRUNNELSE, AMBISJONER, PERSPEKTIV, VERDIER, PRINSIPPER OG ANSVARLIGHET I NTNUs SAMARBEID MED DET GLOBALE SØR

Begrunnelse

Utvalget mener at det allerede ligger en tydelig føring i NTNUs strategi om samarbeid med det globale sør. Samarbeid med partnere i det globale sør er en forutsetning for å levere på NTNUs visjon *Kunnskap for en bedre verden*, for realiseringen av samfunnsoppdraget og bidrag til FNs bærekraftsmål.

De globale samfunnsutfordringene er avhengige av landene i sør for å løses. Samarbeidet med det globale sør gir muligheter for større *gjennomslagskraft* for NTNUs utdannings-, forsknings- og innovasjonsaktivitet, både gjennom samarbeid med kunnskapsinstitusjoner og offentlige og private aktører i sør. Samarbeid med det globale sør knytter NTNU til majoriteten av verdens befolkning. Partnerskapene gir mulighet for utvikling og innovasjon i samfunn i rask samfunnsmessig og økonomisk endring.

Begrunnelsen ligger også i kunnskapsutviklingen selv. Perspektiver og erfaringsgrunnlag fra det globale sør er av stor betydning for hvordan kunnskap utvikles, for resultater og konklusjoner, og innholdet i utdanningene. Kunnskapsmiljøer i sør vil være morgendagens drivere av kunnskapsutviklingen. Samtidig er det fremdeles behov for kapasitetsbygging og kvalitetsutvikling blant sør-institusjoner, som NTNU har gode forutsetninger for å bidra til. Det arbeidet bør fortsette.

Samtidig åpner NTNUs partnerskap med institusjoner i det globale sør for unike forskningsmuligheter, innen områder som klimaendringer, bærekraftig utvikling, helse, fornybar energi, biologisk mangfold og matsikkerhet, områder der det globale sør har spesielle behov og utfordringer, men også unike erfaringer som NTNUs fagmiljøer kan dra nytte av.

Utvalget er også opptatt av betydningen av et bredere erfaringsgrunnlag for studenter og ansatte, et erfaringsgrunnlag som har betydning i læring og kunnskapstilegnelse, i utviklingen av utdanningstilbud og når forsknings- og innovasjonsprosjekter defineres. Gjennom samarbeid oppnås verdifull forståelse av hvordan kunnskap påvirker samfunn og samfunnsutvikling, perspektiver utvides og ferdigheter som er viktige i internasjonale og flerkulturelle miljøer fremmes.

Ambisjoner

Utvalget mener at NTNU skal ha høye ambisjoner for samarbeidet med det globale sør.

I dette ligger at samarbeidet løftes tydelig fram i NTNUs strategi og prioriteringer, at det står høyt på NTNUs ledelses agenda og er et viktig element i NTNUs internasjonaliseringsarbeid.

NTNU skal være aktiv og toneangivende i kunnskapspolitikken nasjonalt og internasjonalt når samarbeid med det globale sør er tema.

Høye ambisjoner innebærer at omfanget av samarbeidet skal være betydelig og at NTNU samarbeider med partnere i det globale sør innenfor bredden av NTNUs fagmiljøer og fagområder, og innenfor områder av stor samfunnsmessig betydning.

Dette er i tråd med innspill fra organisasjonen. I dialogen med ledere og ansatte har utvalget fått tydelige innspill på at ambisjonsnivået skal være høyt, og basere seg på det store potensialet for samarbeid med det globale sør NTNU har. NTNU har særlige forutsetninger, stor aktivitet, engasjement og en viktig faglig profil.

Utvalget legger til grunn at ambisjonen må være at langt flere fagmiljøer og ansatte er engasjert i sør-samarbeid. Aktivitetene må synliggjøres i ekstern og intern kommunikasjon.

Utvalget mener at ambisjonen må være å ytterligere øke aktivitetsnivået i form av forskningsprosjekt, felles utdanningsprogram og emner, studentmobilitet og innovasjonsaktiviteter. Utvalget anbefaler at NTNU monitorerer utviklingen av samarbeidet gjennom sentrale indikatorer.

Perspektiv

Utvalget har latt seg inspirere av The Africa Charter for Transformative Research Collaboration. Charteret er basert på et moralsk og intellektuelt argument og er et analytisk rammeverk for kunnskapssamarbeid mellom Afrika og det global nord.

Charteret tar opp den asymmetrien som eksisterer i samarbeidsrelasjonene mellom kunnskapsmiljøer i Afrika og i det globale nord, og de utfordringene som eksisterer i det globale kunnskapssystemet knyttet til sosial ulikhet og akademisk marginalisering. Utvalget mener at en slik forståelse og et slikt utgangspunkt vil sette NTNU bedre i stand til å forstå og inkludere alternative kunnskapssystemer og anerkjenne hvordan kunnskap utvikles innenfor ulike akademiske tradisjoner, ontologier og verdensbilder.

I tråd med Charteret mener utvalget at det er behov for å utfordre dominerende kunnskapsproduksjonspraksiser, stille spørsmål ved hvordan kunnskapsproduksjonen innenfor det internasjonale kunnskapsfelleskapet skjer og adressere den ujevne fordelingen av intellektuell innsats, men også å redefinere konvensjonelle modeller for forskning, kunnskapseierskap og kunnskapssirkulasjon.

Charteret bygger på pan-afrikanske perspektiver og kontinentets lange historie med å produsere kritisk postkolonial kunnskap. Institusjoner i det globale nord inviteres til aktivt å adressere maktubalansene i kunnskapsproduksjonen, som ikke bare stammer fra dominansen av vestlig vitenskap, epistemologier, språk, teorier og konsepter, men også fra ulikheter i ressurser og kapasitet.

Utvalget mener at charteret gir verdifull veiledning til hvordan NTNU kan samarbeide med akademiske miljøer og institusjoner i det globale sør innenfor et etisk og rettferdig rammeverk.

Verdier

Utvalget legger til grunn at NTNUs samarbeid med partnere i det globale sør bygger på NTNUs verdigrunnlag og er i tråd med de verdiene som gjelder for alt internasjonalt samarbeid.

NTNUs verdier *kreativ, konstruktiv, kritisk og respektfull* er et godt utgangspunkt også for det samarbeidet det her er snakk om.

I tillegg er de akademiske verdiene, akademisk frihet og akademisk ytringsfrihet og institusjonell og faglig autonomi, forutsetninger i alt internasjonalt samarbeid.

Samarbeidet skal bygge på åpenhet, deling og etterprøvbarhet, og NTNUs etiske retningslinjer skal ligge til grunn.

Prinsipper

Utvalget foreslår at det etableres tydelige prinsipper for NTNUs samarbeid med det globale sør. Utvalget bygger i sitt forslag til prinsipper bl.a. på tilbakemeldingene fra NTNUs vitenskapelig ansatte der det er lagt betydelig vekt på utviklingen av likeverdige kunnskapsbaserte partnerskap med det globale sør, på gjensidighet og læring fra det globale sør og på å adressere ubalanse i samarbeidsrelasjonene.

På denne bakgrunn foreslår utvalget at følgende prinsipper legges til grunn for NTNUs samarbeid med det globale sør: Gjensidighet, likeverd, kvalitet, bærekraft og solidaritet.

Gjensidighet: Utvalget mener det er avgjørende at NTNUs samarbeid med det globale sør er tuftet på gjensidighet og en omforent forståelse av den globale konteksten samarbeidet foregår innenfor. I gjensidighet ligger at partnerne har klare fordeler av samarbeidet. Fordelene trenger ikke å være de samme for partnerne eller symmetriske, men partene i samarbeidet skal ha klar nytte av å samarbeide og fra resultater fra samarbeidet.

Likeverd: Utvalget er opptatt av at NTNU og partnere i det globale sør er likeverdige. Likeverd i nord-sør-samarbeid kan være krevende å oppnå, og hvordan likeverd defineres blir avgjørende. Basert på økonomisk bidrag i en samarbeidsrelasjon kan det i mange tilfeller være vanskelig å oppnå likeverd. En bredere tilnærming som inkluderer perspektiver og problemstillinger, intellektuell kapasitet, kunnskap og ekspertise, samt empiri og menneskelige ressurser som reflekterer at den faktiske kunnskapsutvekslingen går begge veier, er mer fruktbar.

Kvalitet: Kvalitet skal stå sentralt i samarbeidet, som for alt internasjonalt samarbeid. Utvalget mener NTNU må utfordre den tradisjonelle tenkningen rundt kunnskapssamarbeid med det globale sør der kapasitetsbygging har vært et hovedanliggende. Hva slags samarbeid som utvikles, der kvalitet blir en nøkkelfaktor, må stå sentralt.

Bærekraft: Utvalget er opptatt av at det samarbeidet NTNU engasjerer seg i og utvikler i samarbeid med det globale sør skal være bærekraftig. Det handler om å bygge langsiktig og robust samarbeid og partnerskap som står seg over tid, og som bygger på en gjensidig forståelse, respekt og tillit.

Solidaritet: Utvalget mener at solidaritetsaspektet, det moralske ansvaret, bør fremheves i samarbeidet med det globale sør. Samarbeidet skal bidra til varig og langsiktig endring og utvikling av kunnskapssektoren i sør og bidra til en kunnskapsbasert samfunnsutvikling. Samarbeidet med det globale sør skal adressere ulikheter og bidra til at ulikheter reduseres.

Ansvarlighet

Utvalget understreker at samarbeidet med det globale sør må skje innenfor rammene av ansvarlig internasjonalt samarbeid og sikkerhet. Utvalget viser til rapporten fra det rektoroppnevnte utvalget på Ansvarlig internasjonalt samarbeid, som har særlig oppmerksomhet på sikkerhet og eksportkontroll.

Samarbeidet med det globale sør kan innebære utfordringer knyttet til politisk ustabilitet, ressursbegrensninger og kulturelle forskjeller. Ikke minst kan ansvarlig økonomisk drift og korrupsjon være en særlig utfordring i samarbeidet med det global sør som krever spesiell oppmerksomhet og oppfølgning. Det innebærer at NTNU tilpasser sine praksiser og bygger partnerskap på en gjennomtenkt, trygg og tillitsbasert måte.

5. AVGRENSNING AV DET GLOBALE SØR

Det globale sør er ingen presis betegnelse og refererer til en stor gruppe land med ulike karakteristika.

Utvalget har valgt å ta utgangpunkt i Verdensbankens klassifisering av land på grunnlag av økonomi. Verdensbanken opererer med fire kategorier land – *high income, upper middle income, lower middle income og low income*, se kart nedenfor. Som en første avgrensning har utvalget lagt til grunn at mandatet omfatter land i de to siste kategoriene. Innenfor disse to gruppene land finner vi et stort spekter av land mhp. økonomi, politikk og samfunn. Kunnskapssektorene i landene skiller seg også betydelig fra hverandre.

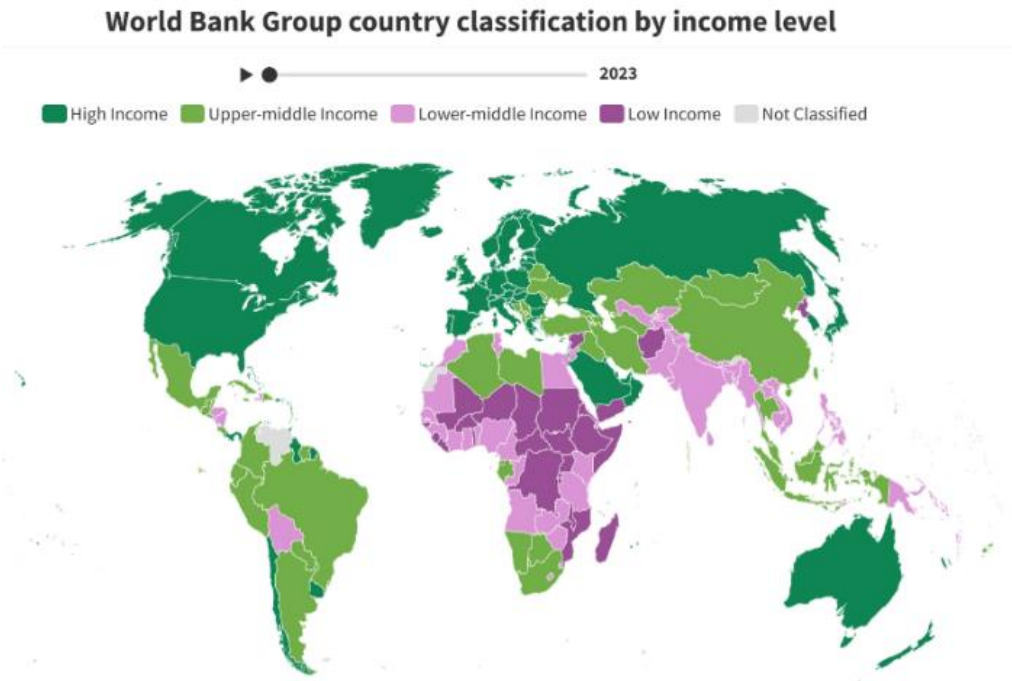

Kilde: World Bank, World Bank country classifications by income level for 2024-2025

Utvalget har også vurdert FNs Human Development Index (HDI) som et utgangspunkt for identifisering av land i det globale sør. HDI legger et bredere spekter av variabler til grunn for klassifiseringen av verdens land. Utvalget finner at det i stor grad er de samme landene som ved hjelp av HDI blir identifisert som det globale sør som gjennom Verdensbankens kategorisering.

Utvalget har sett på Norads prioriteringer. Norad hadde tidligere partnerland for langsiktig utvikling, i alt 10 land. Nå er politikken endret og dermed også prioriteringene. Norad har i dag et omfattende bistandsprogram og bevilget i 2023 midler til 97 land. Utvalget legger også merke til at en stor andel av Norads midler i 2023 gikk til humanitær hjelp i konfliktområder.

Utvalget understreker at det ikke legger et bistandsperspektiv til grunn for NTNUs kunnskapssamarbeid med partnere i det globale sør og vurderer at Verdensbankens klassifisering er en god første avgrensning.

6. DET GLOBALE SØR I KUNNSKAPSPOLITIKKEN OG VIRKEMIDDELAPPARATET

Landene i det globale sør kommer til å få en mye større betydning i verdenssamfunnet og i den internasjonale utviklingen i årene som kommer enn tidligere. Det er et resultat av den globale miljø- og klimakrisen og andre store globale samfunnsutfordringer, demografiske endringer, økonomisk vekst og den geopolitiske utviklingen i verden. Det globale nord sin avhengighet av landene i sør har fått en annen karakter og den strategiske betydningen av landene er betydelig endret.

Som resultat er det stor oppmerksomhet på og interesse for kunnskapssamarbeid med landene i sør nasjonalt og internasjonalt. Utviklingen går mot likeverdige partnerskap heller enn en bistandsbasert tilnærming, som for så vidt ikke er noe nytt, men dette forsterkes. Flere land kutter i bistandsfinansieringen til forskning og høyere utdanning og signaliserer økt vekt på sør-samarbeid innenfor ordinære forskningsprogrammer og åpne konkurransearenaer.

Nasjonal politikk og prioriteringer for kunnskapssamarbeid med det globale sør

Den nasjonale kunnskapspolitikken og det nasjonale kunnskapspolitiske planverket som angir de overordnede prioriteringene for Norges internasjonale kunnskapssamarbeid, er ikke tydelig eller eksplisitt på kunnskapssamarbeid med det globale sør. Det gjelder Langtidsplanene for forskning og høyere utdanning 2023 – 2032 (Meld. St. 5 (2022 –2023)), Strategi for norsk deltakelse i Horisont Europa og Det europeiske forskningsområdet, Strategi for norsk deltakelse i Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet, Regjeringens strategi for forsknings- og høyere utdanningssamarbeid med Brasil, Canada, India, Japan, Kina, Russland, Sør-Afrika, Sør-Korea og USA (2021–2027), Panoramastrategien og En verden av muligheter — Internasjonal studentmobilitet i høyere utdanning (Meld. St. 7 (2020–2021).

Unntaket er Meld. St. 7 (2020–2021), En verden av muligheter — Internasjonal studentmobilitet i høyere utdanning. Premissene for samarbeid med det globale sør i meldingen er imidlertid i betydelig grad endret med innføringen av studieavgift for studenter fra land utenfor EU/EØS og Sveits og nedleggingen av Norpart-programmet.

Norpart ble administrert av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) og var et målrettet virkemiddel for kunnskapssamarbeid med det globale sør med ambisjoner om å utvikle institusjonelle partnerskap mellom norske universiteter og universiteter i det globale sør, utvikle studiekvaliteten hos partnerinstitusjonene i sør og legge til rette for langsiktig studentmobilitet. Norpart har vært en viktig finansieringskilde for NTNUs samarbeid med det globale sør gjennom 16 finansierte prosjekter siden 2016.

Nasjonalt er kunnskapssamarbeid med det globale sør i dag i stor grad ivaretatt av Norad, som forvaltningsorgan for internasjonal bistand med mandat å realisere norsk utviklingspolitikk. Norad har i en årrekke hatt målrettede programmer til støtte for kunnskapssamarbeid mellom norske kunnskapsinstitusjoner og tilsvarende i det globale sør, p.t. NORHED II. NTNU har 13 aktive NORHED II-prosjekter med en budsjettramme på omtrent 20 millioner kroner hver for prosjektperioden 2020-2026. I tillegg har Norads avdelinger fagspesifikke utlysninger.

Etter innføringen av skolepenger for studenter fra land utenfor EU/EØS og Sveits er NORSTIP som gir stipend til denne studentgruppen, blitt et viktig strategisk virkemiddel for å støtte opp under samarbeidsrelasjoner med det globale sør og den internasjonale masterprogramporteføljen ved NTNU. Volumet på stipender er imidlertid svært begrenset.

Nylig lanserte regjeringen en Afrika-strategi. Strategien fokuserer på å styrke de politiske og økonomiske båndene mellom Afrika og Norge. Områder som nevnes er sikkerhet, klimaendringer og grønne investeringer. Det legges betydelig vekt på næringssamarbeid. Utvalget er overrasket over at ikke kunnskapssamarbeid med Afrika har fått en tydeligere plass i strategien.

Forskningsrådet har inntil nå ikke hatt en eksplisitt politikk, strategi, programmer eller virkemidler til støtte for forsknings- og innovasjonssamarbeid med det globale sør, utover de virkemidlene som er knyttet til Panoramastrategien, UTFORSK og INTPART.

I februar 2025 ble Forskingsrådets nye plan for samarbeid med Afrika kjent, bl.a. som et svar på Afrika-strategien, der ambisjonen er at samarbeidet blir styrket gjennom nasjonale tiltak og deltakelse i Horisont Europa. Forskningsrådet arbeider etter fire spor mot Afrika: Utnyttelse av eksisterende nasjonale virkemidler der INTPART Afrika er et første initiativ, økt samarbeid med afrikanske land gjennom Horisont Europa med øremerket prosjektetableringsstøtte, bruk av andre eksisterende multilaterale virkemiddel og utvikling av en ny multilateral plattform for forskningssamarbeid med afrikanske land. Forskningsrådet er sammen med andre europeiske forskningsråd i dialog med afrikanske forskningsråd gjennom Global Research Council om utviklingen av samarbeid og virkemidler.

Samtidig er Forskningsrådets programmer generelt åpne for alle internasjonale partnere. En oversikt over hvilke land som har fått midler gjennom Forskningsrådets ordinære utlysninger, viser at flere land i det globale sør har mottatt finansiering fra Forskningsrådet, bl.a. Bangladesh, Nepal, Kenya og Etiopia. I tillegg kommer Forskningsrådets programmer som adresserer problemstillinger som er relevante i et sør-perspektiv, som global helse og fattigdoms- og utviklingsrelaterte problemstillinger. NTNU samarbeider p.t. med land i det globale sør i 31 pågående prosjekter finansiert av Forskningsrådet, hvorav 18 er med India.

Norske ambassader kan spille en rolle i kunnskapssamarbeidet med det globale sør ved å fasilitere partnerskap med lokale universiteter og forskningsinstitusjoner, samt hjelpe med å finne finansieringsmuligheter for felles prosjekter. De kan fremme norsk ekspertise innen teknologi og bærekraft, samt bidra med politisk støtte og rådgivning for å navigere lokale rammebetingelser. I tillegg kan de bidra til kulturell forståelse og sosial utveksling mellom forskere og studenter. Innovasjon Norge sine kontorer i enkelte relevante land kan også kan være en støtte i utviklingen av samarbeid.

Utvalget mener det blir særdeles viktig for NTNU å ha en nær og løpende dialog med norsk politisk nivå, relevante departementer og virkemiddelapparat i den videre utviklingen av samarbeidet med det globale sør. Det gjelder Forskningsrådet, HK-dir og Innovasjon Norge, og NORAD, UD og andre departementer. Arbeidet med utviklingen av NORHED III med oppstart i 2027 er i gang og det blir meget viktig for NTNU å engasjere seg i en dialog med Norad om innretningen av den nye programperioden.

Utvalget mener at den løpende politiske dialogen og oppmerksomheten på nasjonale programmer og finansieringsmuligheter blir en nøkkeloppgave for en strategisk sør-satsing ved NTNU.

EUs politikk og prioriteringer for samarbeid med det globale sør

Utvalget har sett nærmere på EUs politikk og tilnærming til kunnskapssamarbeid med det globale sør. Både de verdier og prinsipper som EU legger til grunn for samarbeidet og de prioriteringer som gjøres mht. samfunnsområder og tematikk er viktige rammebetingelser for en sør-satsing ved NTNU.

Utvalget oppfatter at EU i sterkere grad enn Norge legger vekt på likeverdig kunnskapssamarbeid med det globale sør. Det utvikles konkrete politikker, strategier og øremerkes midler for å realisere dette.

EUs tilnærming er å støtte samarbeid med det globale sør innenfor regulære programmer og utlysninger.

Global Gateway er EUs strategi for globalt samarbeid, og inkluderer Latin-Amerika og Karibia, Midtøsten, Asia og Stillehavsregionen, Afrika, Øst-Europa og vestlige Balkan. Ambisjonen er at det i perioden 2021 - 2027 skal investeres €300 milliarder i samarbeidsprosjekter. Flere av EUs finansielle institusjoner og mekanismer understøtter satsingen, bl.a. Horisont Europa. Tematiske områder prioritert i *Global Gateway* er *digital, climate and energy, transport, health* og *education and research*.

Global Approach to Research and Innovation er EUs strategi for internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid med land utenfor Europa, inklusive land i det globale sør. Implementeringen av strategien skjer gjennom utlysninger fra Horisont Europa, både gjennom åpne utlysninger og dedikerte utlysninger på samarbeid med utvalgte land, regioner og tematikker. Generelt er alle utlysninger fra rammeprogrammet åpent for forskere og kunnskapsaktører fra hele verden. Partnere fra landene i det globale sør kvalifiserer i de fleste tilfeller for direkte finansiering.

EU har de siste årene lagt betydelig vekt på kunnskapssamarbeid med Afrika. I 2023 ble AU-EU Innovation Agenda etablert med fire prioriteringer; *Public Health, Green Transition, Innovation & Technology and Capacity for Science*. Implementeringen skjer gjennom Horisont Europa. Både i Horisont Europas arbeidsprogrammer for 2021-2022 (Africa Initiative I) og 2023-2024 (Africa Initiative II) var det en rekke dedikerte utlysninger for å støtte opp under AU-EU Innovation Agenda med et totalt budsjett på €650 millioner. Utlysningene dekker et bredt spekter av områder innenfor de fire prioriteringene. I tillegg til de konkrete utlysningene er det etablert en rekke partnerskap under Horisont Europa og andre initiativer av relevans for samarbeid med Afrika.

Også Erasmus+ har dedikerte programmer og instrumenter til støtte for samarbeid med det globale sør som støtter opp under Global Gateway. Erasmus+ *Capacity Building in Higher Education* støtter samarbeid med land utenfor EU for å modernisere og øke kvaliteten i høyere utdanning i det globale sør med et budsjett i 2025 på €110 millioner. I tillegg kommer Erasmus Global Mobility som finansierer både student- og ansattemobilitet med samarbeidsuniversitet i sør.

De nye europeiske rammeprogrammene for forskning og innovasjon og utdanning FP10 og nytt Erasmus+-program med oppstart i 2028 er under utvikling. Hvordan samarbeidet med det globale sør vil bli ivaretatt i de nye programmene er foreløpig ikke klart. Heitor-rapporten som omhandler det neste forsknings- og innovasjonsprogrammet er ikke veldig eksplisitt på samarbeid med det globale sør, men understreker at internasjonalt forsknings- og innovasjonssamarbeid med det globale sør må styrkes, og at det legges vekt på fleksibilitet og likeverd i samarbeidsrelasjonene.

Utvalget er av den klare oppfatning at NTNUs fagmiljøer i større grad framover vil måtte basere seg på EUs programmer for finansiering av samarbeid med det globale sør. Utvalget mener det blir viktig at en NTNU-satsing på samarbeid med det global sør har et nært og aktivt forhold til politikkutviklingen i EU og de prioriteringer som gjøres for kunnskapssamarbeidet med det globale sør. Det innebærer at NTNU deltar systematisk og aktivt i de sammenhenger der samarbeidet med det globale sør diskuteres politisk og der operasjonaliseringen gjøres. Det innebærer også at det blir viktig for NTNUs fagmiljøer å utnytte bredden i det virkemiddelapparatet som EU tilbyr. Det gjelder de muligheter som ligger i Horisont Europa og i Erasmus+, i andre initiativer og i det mangfoldet av partnerskap og nettverk som er etablert. Forskningsrådets prosjektetableringsstøtte for utvikling av samarbeidsprosjekter mot EU rammeprogram for forskning og innovasjon sammen med afrikanske partnere, bør utnyttes.

7. ERFARINGER FRA ANDRE INSTITUSJONER

Utvalget har sett nærmere på hvordan enkelte andre universiteter samarbeider med det globale sør. Utvalget har hatt samtaler med Universitetet i Oslo og Universitetet i Bergen om hvordan deres samarbeid med det globale sør er satt opp.

Universitetet i Oslo har et bredt samarbeid med det globale sør og mange fagmiljøer er involvert i samarbeidet. Det som er særlig interessant ved UiOs tilnærming er det initiativet som er utviklet i fellesskap av den europeiske universitetsalliansen The Guild og den afrikanske alliansen African Research Universities Alliance, ARUA. Sammen har alliansene etablert The Africa-Europe Clusters of Research Excellence (CoRE). Initiativet er åpent for alle interesserte fagmiljøer, og utvalget anbefaler at en NTNU-satsing på samarbeid med det globale sør og NTNUs fagmiljøer knytter seg til initiativet.

Universitetet i Bergen har etablert en satsning på globale samfunnsutfordringer. Satsingen har som oppdrag å fremme og synliggjøre universitetets tverrfaglige og tverrfakultære forskning og utdanning som har betydning for å møte globale og lokale utfordringer. Temaområder som prioriteres i perioden 2022 - 2026 er mangfold, ressurser, global helse, migrasjon, demokrati og menneskerettigheter. Det er etablert en faglig styringsgruppe med representanter fra alle fakultet for å forankre, videreutvikle og koordinere innsatsen. Gruppen rapporterer til en styringskomité bestående av dekaner. Satsingen har spesiell administrativ støtte fra en enhet ved Det medisinske fakultet som jobber med synliggjøring av relevant forskning og utdanning, og organisering av arrangementer og møteplasser for studenter, ph.d.-kandidater, forskere og samfunnet generelt.

Utvalgets sekretariat har også hatt kontakt med partnere innenfor alliansene Nordic5Tech og Enhance om deres samarbeid med det globale sør.

Kungliga Tekniska Högskolan (KTH) har en særlig satsing på samarbeid med Afrika og har etablert det de kaller Global Development Hub. Ambisjonen er å fremme utdanning og innovasjon i en global kontekst, særlig knyttet til KTHs ingeniørutdanning. Sentralt i initiativet står utfordringsdrevet utdanning der studentene jobber med faktiske samfunnsutfordringer både ved KTH og ved partneruniversitet i Afrika.

Danmarks Tekniske Universitet (DTU) har valgt en spiss tilnærming og har etablert et strategisk partnerskap med ett universitet i det globale sør, nemlig University of Nairobi i Kenya. Målsettingen er samarbeid på tvers av utdanning, innovasjon, forskning og kapasitetsbygging med spesiell oppmerksomhet på innovasjon og forskning innen grønn omstilling. Partnerskapet er knyttet til Danmarks engasjement i Kenya og dansk støtte til grønn, bærekraftig og inkluderende vekst i Kenya.

Utvalget har latt seg inspirert av TUDelft sin satsing på samarbeid med det globale sør, TU Delft Global Initiative som er en modell for tematisk satsing og samarbeid i det lokale økosystemet i sør. Satsingen har som ambisjon å utnytte banebrytende vitenskap og teknologi for å møte utfordringer i regioner som Afrika sør for Sahara. Fem områder er identifisert innenfor satsingen; *Healthcare, Water, Energy, Disaster resilience and response og Urbanisation.* Det legges vekt på samarbeid i tverrfaglige team sammen med lokale partnere, inklusive kunnskapsinstitusjoner, gründere, frivillige organisasjoner og myndigheter for å utvikle løsninger for spesifikke lokale behov. TU Delft tilbyr dessuten stipend til studenter fra det globale sør som tar en grad TUDelft. Satsingen er finansiert gjennom en kombinasjon av interne og eksterne finansieringskilder.

Utvalget legger merke til at ulike universiteter har ulike tilnærminger til samarbeid med det globale sør og at en kombinasjon av geografiske, institusjonelle og tematiske prioriteringer ligger til grunn. Utvalget mener særlig oppmerksomheten ved flere institusjoner på innovasjon og entreprenørskap, inklusive i utdanningen, er interessant.

8. OM UTDANNINGS-, FORSKNINGS- OG INNOVASJONSAMARBEID MED DET GLOBALE SØR

Utvalget mener at en satsing på samarbeid med det globale sør ved NTNU må være godt fundert i både utdannings-, forsknings- og innovasjonsamarbeid.

Utdanningssamarbeid

Utvalget mener at det på utdanningsområdet er særdeles viktig at en inkluderer både utdanningstilbudet ved NTNU og tilgjengeligheten av dette for studenter fra det globale sør, og utdanningstilbudet ved samarbeidsinstitusjonene i sør, og sammenhengen mellom disse.

Utvalget er opptatt av at NTNUs studieprogrammer inkluderer perspektiver og problemstillinger som er særlig aktuelle og relevante i et sør-perspektiv. Det omfatter både faglig kunnskap og innsikt, og perspektiver og konkrete problemstillinger eller caser av særlig relevans i en global sammenheng.

Tilgjengeligheten av NTNUs studietilbud for studenter fra det globale sør, er betydelig redusert etter innføringen av studieavgift for studenter fra utenfor EU/EØS og Sveits. Hvordan dette konkret har hatt effekt på NTNUs internasjonale studieprogramportefølje og tap av mangfold i studentgrupper framkommer i vedlegg 4.

I fortsettelsen mener utvalget at to ting blir særlig viktig for NTNU.

For det første bør NTNU synliggjøre og videreutvikle en mer spisset portefølje av emner og internasjonale studieprogram på fagområder i tråd med den institusjonelle, strategiske satsingen på samarbeid med det globale sør. Dette bør være emner og grader av særlig relevans for studenter fra sør. Dette gjelder både hele grader ved NTNU og/eller utvikling av felles grader med samarbeidsinstitusjoner i sør. Studieprogramsamarbeid har i tillegg til faglige synergier den fordelen at det gir unntak for skolepenger. Samtidig er gradssamarbeid med internasjonale partnere erfaringsmessig mer krevende både teknisk og ressursmessig enn grader som i sin helhet ligger ved NTNU. Det blir av stor betydning at en legger strategiske vurderinger til grunn for utviklingen av en slik studieprogramportefølje og at antallet internasjonale studieprogramsamarbeid holdes på et begrenset nivå.

For det andre, bør NTNU utvikle porteføljen av utvekslingsavtaler med universiteter i det globale sør da utvekslingsopphold ikke berøres av skolepengeproblematikken.

Utvalget mener at mulighetene for finansiering av programsamarbeid både gjennom nasjonale og europeiske programmer må utnyttes systematisk. Utvalget vil særlig peke på mulighetene i Erasmus+.

For NORSTIP-ordningen som gir stipend til gradsstudenter fra det globale sør, er det viktig at NTNU fortsetter å bruke de plassene som tildeles strategisk og målrettet for å støtte opp under internasjonale masterprogram av stor betydning for samarbeidet med det globale sør.

Når det gjelder bidrag i utviklingen av utdanningstilbud ved samarbeidsinstitusjoner, så har dette vært et meget sentralt element i NTNUs langvarige samarbeid med partnere i det globale sør og i tråd med både nasjonale og internasjonale målsettinger om kapasitetsbygging og utvikling av kunnskapsinstitusjonene i sør. Utvalget legger til grunn at dette vil fortsette å være et betydelig element i samarbeidet også framover.

Forskningssamarbeid

NTNU har en god portefølje av forskningsprosjekter i samarbeid med partner i det globale sør slik de framkommer i vedlegg 3. Utvalget mener at en videre styrking og økning i portefølje av samarbeidsprosjekter som inkluderer bredden i NTNUs samarbeid med det globale sør blir et viktig element i en institusjonell satsing. Samtidig er det viktig å legge en strategisk tilnærming til grunn der samarbeidprosjekter med det globale sør inngår som en naturlig og integrert del av NTNUs fagmiljøers portefølje av internasjonalt forskningsprosjekter.

Utviklingen nasjonalt og i Europa viser større oppmerksomhet på forskningssamarbeid med det globale sør, særlig når det gjelder Afrika, som vi har sett. Finansieringsmulighetene ser ut til å øke som et resultat. Det er en positiv utvikling. Dette må NTNU evne å utnytte og det må være en sentral oppgave for en institusjonell satsing å nettopp legge en systematisk tilnærming til ekstern finansiering til grunn.

Utvalget har i rapporten valgt å ikke trekke fram enkelte samarbeidsrelasjoner eller prosjekter som NTNUs fagmiljøer har med det globale sør, men viser til bl.a. NTNUs finansierte NORHED II og Norpart-prosjekter i tabellene 1 og 2 som et viktig fundament for NTNUs samarbeid med det globale sør.

Innovasjonssamarbeid

Utvalget ønsker å særlig peke på det potensialet som ligger i innovasjonsamarbeid med det globale sør. Innovasjon har tradisjonelt ikke vært et tydelig element i NTNUs samarbeid med det globale sør, selv om det er unntak. Utvalget er av den oppfatning at dette er et felt som kan bli viktig framover og der NTNU som institusjon har erfaringer og kompetanse som er svært relevant for det globale sør. Dette gjelder både entreprenørutdanning, utvikling av oppstartsbedrifter og samarbeid med eksisterende næringsliv og offentlige institusjoner.

Innovasjon inngår også som et sentralt element i AU-EU Innovation Agenda som kan gi finansierings-muligheter. Det kan også nevnes at Forskningsrådet nylig har lyst ut midler for etablering av en senter for *International Economics* for forskning på handel- og industridrevet samarbeid med sør-partnere.

Tabell 1: NTNUs NORHED II-prosjekter, prosjektperiode 2021-2026/27

Prosjekttittel	Prosjektleder	Partnere i det globale sør
Enhancing the quality of science and mathematics education in Ethiopia	Jørund Aasetre, Inst. for geografi og sosialantropologi	Bahir Dar University, University of Juba
A training program to improve maternal and neonatal health in Malawi	Håkon Angel Bolkan, Inst. for samfunnsmedisin og sykepleie	Malawi University of Science and Technology, University of Malawi, Kamuzu College of Nursing, University of Zambia
Strengthening academic capacity in physiotherapy education in Nepal	Ann Katrin Stensdotter, Inst. for nevromedisin og bevegelsesvitenskap	Kathmandu University, Kathmandu Medical College, The University of the Witwatersrand
Citizens participation in resource governance and sustainable transitions in Indonesia	Ståle Angen Rye, Inst. for geografi og sosialantropologi	Universitas Gadjah Mada, Universitas Nusa Cendana, Universitas Bangka Belitung, Politeknik Pontianak
Environmental Risk Management under Increasing Extremes and Uncertainty	Harald Aspen, Inst. for geografi og sosialantropologi	Makerere University, Uganda Martyrs University, University of Dar es Salaam, Haramaya University
Adaptive Environmental Monitoring Networks for East Africa	Stephen Wolthusen, Inst. for informasjonssikkerhet og kommunikasjonsteknologi	Makerere University, Dar es Salaam Institute of Technology, University of Juba
Building Capacity to Crosslink Coastal Pollution with Climate Change	Murat Ardelan, Inst. for kjemi	University of Ghana, University of Dar es Salaam
Education and Research within Energy at two Mozambican universities	Egil Tjåland, Inst. for geovitenskap	Eduardo Mondlane University, Lúrio University
Capacity building for socially just and sustainable energy transitions	Charlotte Nakakaawa-Jjunju, Inst. for geografi og sosialantropologi	Makerere University, Technical University of Kenya, University of Juba
Research Based Education for Development of Hydropower Professionals	Ole Gunnar Dahlhaug, Inst. for energi- og prosessteknikk	Kathmandu University, Himalayan University Consortium, Wuhan University
Energy Technology Network	Ole Jørgen Nydal, Inst. for energi- og prosessteknikk	University of Dar es Salaam, Makerere University, Mekelle University, Addis Ababa University, Eduardo Mondlane University, Malawi University of Business and Applied Sciences, University of Juba
Capacity Building in Higher Education within Rock and Tunnel Engineering	Krishna Kantha Panthi, Inst. for geovitenskap	Tribhuvan University
Promoting hydraulic research & education laboratory in Mekelle Univ. and dam safety capacity building for Eastern Nile region	Leif Lia, Inst. for bygg- og miljøteknikk	Mekelle University

Tabell 2: NTNUs aktive Norpart-prosjekter

Prosjekttittel	Prosjektleder	Partnere i det globale sør
Citizen Engagement and Natural Resource Governance Education	Ståle Angen Rye, Inst. for geografi og sosialantropologi	Gadjah Mada University
Collaborative Action for Strengthening Training Capacities in Climate Risk and Natural Resource management	Hilde Refstie, Inst. for geografi og sosialantropologi	Makerere University, Uganda Martyrs University, Regional Universities Forum for Capacity Building in Agriculture
Curricula Development and Capacity Building in Applied Computer Science for Pakistani Higher Education Institutions	Ali Shariq Imran, Inst. for datateknologi og informatikk	Sukkur IBA University
Engaging with Just Sustainable Transition	Hilde Nymoen, Inst. for geografi og sosialantropologi	Gadjah Mada University
Ethiopian Norwegian network in computational mathematic	Anne Kværnø, Institutt for matematiske fag	Hawassa University Arba Minch University, European Consortium for Mathematics in Industry
Exchanges between Norway and Latin America - excellent joint graduate education in biodiversity genomics	Michael Martin, Vitenskapsmuseet	Universidad Nacional Mayor de San Marcos, Universidad del Rosario, Universidad del Valle, Universidad Icesi
MA Programme in social anthropology – NTNU – Wollo University	Harald Aspen, Inst. for geografi og sosialantropologi	Wollo University
North-South-Alliance for inclusive water, sanitation and hygiene	Razak Seidu, Inst. for havromsoperasjoner og byggteknikk	Addis Ababa University, Kwame Nkrumah University of Science and Technology, The Nelson Mandela African Institute of Technology, University of Venda
Palestine-Norway Partnership to Enhance Population Genomics Education, Research, and Outreach to the Professional-Community	Kristian Hveem, Inst. for samfunnsmedisin og sykepleie	University of Venda, Palestine Polytechnic University, Al-Ahli Hospital, Syndicate of Palestinian Pharmacists
Promoting a New Community of Knowledge and Practice on People Centered and Resilient Spaces related to Urban Rivers	Peter Gotsch, Inst. for arkitektur og planlegging	Tribhuvan University, University of Nairobi, Centre for Integrated Urban Development, UN Human Settlements Programme
Transdisciplinary Education for a Sustainable Society	Martina Keitsch, Inst. for design	Kathmandu Medical College, Gandaki University, Tribhuvan University, Kantipur Waste Service, Windpower Nepal
UDSM-NTNU Mobility Program in Energy Technology	Ole Jørgen Nydal, Inst. for energi og prosessteknikk	University of Dar es Salaam
AAU-NTNU Partnership to Promote Knowledge on Children and Sustainable Development	Tatek Abebe, Inst. for pedagogikk og livslang læring	Addis Ababa University, Ethiopian Development Research Institute, Ethiopian Society of Sociologists

9. TO MULIGE MODELLER FOR ET SØR-INITIATIV VED NTNU

I utvalgets mandat ligger å foreslå hvordan NTNU kan utvikle langsiktig, systematisk og strategisk samarbeid med det globale sør, og anbefale hvordan samarbeidet kan organiseres, struktureres, finansieres og prioriteres.

Utvalget oppfattet sitt mandat dithen at forslag om en videreføring av dagens modell uten noen form for institusjonell overbygning eller koordinering av samarbeidet, vil være å ikke svare på oppgaven.

Utvalget har derfor jobbet ut ifra to alternative modeller for en institusjonell satsing for samarbeid med det globale sør. Modellene har flere fellestrekk, men skiller seg i at den ene modellen legger vekt på å bygge strategiske partnerskap med utvalgte institusjoner i det globale sør, mens den andre modellen har en tematisk inngang.

Utvalget understreker at i begge modeller er det avgjørende at en satsing bygger på eksisterende samarbeid med det globale sør ved NTNU og at satsingen ivaretar bredden i fagmiljøenes samarbeidsinteresser. Utvalget har derfor foreslått en komponent i begge modellene som er åpen tematisk, geografisk og institusjonelt.

Grunnlaget for satsingen inkluderer utdannings-, forsknings- og innovasjonsamarbeid. I begge modellene legges til grunn at NTNU utvikler en tydelig og synlig portefølje av relevante internasjonale masterprogrammer og at det jobbes systematisk både med utvekslingsavtaler og studieprogram- og gradssamarbeid. Videre at satsingen bygger på en portefølje av forsknings- og innovasjonsprosjekter, og en ambisjon om samarbeid og samvirke med økosystemet universitetene NTNUs fagmiljøer samarbeider med i det globale sør er del av.

I tillegg foreslår utvalget to tverrgående innsatsområder, uavhengig av modell på innovasjon og entreprenørskap og på forskningskapasitet, som også er knyttet til kapasitetsbygging i sør.

Videre er viktige elementer i en satsing, deltakelse i den nasjonale, europeiske og internasjonale politikkdiskusjonen, synliggjøring og kommunikasjon av NTNUs samarbeid med det globale sør internt og eksternt, etablering av interne plattformer og nettverk, deltakelse i relevante nordiske, europeiske og internasjonale nettverk, kunnskapspolitisk dialog, utnyttelse av et nasjonalt, europeisk og internasjonalt virkemiddelapparat, oversikt over finansieringsmuligheter og initiativer knyttet til søknadsløp.

Den åpne komponenten i begge modeller

Utvalget mener det er viktig at en satsing har en åpen og fleksibel tilnærming til utvikling av samarbeidsrelasjoner med det globale sør, og tar høyde for nye muligheter, nye samarbeidsområder og for gryende samarbeid.

Verden er i rask endring både politisk, økonomisk, sosialt og innenfor kunnskapsområdet. Åpenhet og fleksibilitet i forhold til utviklingen av NTNUs samarbeid med det globale sør blir dermed avgjørende, og et viktig element i begge modellene utvalget legger fram, som også gir NTNU nødvendig fleksibilitet.

Det at enkelte institusjoner velges ut som strategiske partnere eller at enkelte tematikker velges som fokus, innebærer dermed ikke at bredden i samarbeidet velges bort, eller at en ikke innenfor en institusjonell satsing evner å fange opp nye muligheter og støtte utviklingen av nytt samarbeid innenfor nye samarbeidsområder.

Utvalget oppfatter denne todelte tilnærmingen som både god og nødvendig nettopp når det gjelder samarbeid med den gruppen land det her er snakk om og med den geopolitiske og samfunnsmessige utviklingen, samt utviklingen av kunnskapssektoren i landene, som bakteppe.

I det følgene presenterer utvalget det det oppfatter som styrker og svakheter ved modellene.

Partnerskapsmodellen

I tillegg til den åpne komponenten, velges i partnerskapsmodellen et fåtall strategiske partnere som NTNU samarbeider tett med over tid. Utvalget ser en rekke styrker ved en partnerskapsmodell.

Heller enn å spre ressurser på mange institusjoner, mener utvalget at styrken i denne modellen er at en konsentrerer innsatsen mot anslagsvis tre institusjoner der det er en viss faglig bredde i samarbeidet.

Styrken ligger også i at NTNUs fagmiljøer vil kunne utvikle robuste relasjoner til de valgte partnere. Langvarige tillitsforhold er av stor betydning i internasjonalt samarbeid, også med partnere i det global sør, og det tar lang tid å bygge tillitsforholdene.

En partnerskapsmodell vil reduserer sårbarhet knyttet til individbasert samarbeid og bidra til et institusjonelt forankret samarbeid som involverer hele og/eller flere faggrupper ved begge institusjoner.

Langsiktige institusjonelle partnerskap vil også kunne legge til rette for utvikling av samarbeid med offentlig og privat sektor innenfor de lokale kunnskapsøkosystemene partnerne er del av, som også krever langsiktige investeringer i relasjonsbygging og gjensidig forståelse. NTNU vil ikke ha kapasitet eller ressurser til å drive denne type samarbeid med mer enn et fåtall institusjoner og deres økosystemer. I tillegg kommer muligheten for utvikling av samarbeid med regionale aktører og nettverk partnerne er del av.

Modellen legger også til rette for å etablere systematisk kontakt med norsk og internasjonal politisk tilstedeværelse i de aktuelle landene og med aktuelt virkemiddelapparat. Generelt vil etablering av systematisk og langsiktig institusjons- og landkunnskap være en styrke.

Et viktig element i denne modellen har for utvalget vært at tematikk og fagområder for samarbeid utvikles gjennom en gjensidig forståelse mellom partnere og kobles til eksisterende kompetanse, strategiske prioriteringer og interesser ved samarbeidsinstitusjonene og NTNU, der samarbeid gir en klar merverdi for begge. Samtidig vil den løpende dialogen og den gjensidige forståelsen mellom partene kunne gi grunnlag for å bygge ut den faglige bredden i samarbeidet dynamisk over tid.

Modellen antas å kunne være fordelaktig i å bygge opp viktig forskningsinfrastruktur i samarbeid med en partnerinstitusjon i sør.

Andre fordeler med modellen er at den gir synlighet og er lett å kommunisere internt og eksternt. I tillegg er modellen relativt lett å operasjonalisere og utvikle, og en kan komme raskt i gang.

Et hovedargument for denne modellen er at det vil være lettere å utvikle og drive langsiktig utdanningssamarbeid sammen med utvalgte partnerinstitusjoner. Utdanningssamarbeid tar lang til å utvikle og krever systematisk og langsiktig arbeid forankret på institusjonsnivå.

Svakheter ved partnerskapsmodellen er at den kan være begrensende i forhold til den faglig-tematiske bredden i NTNUs samarbeid med det globale sør.

Modellen er mer sårbar enn den tematiske modellen ved eventuelle politiske, ledelsesmessige eller faglige skifter ved partnerinstitusjonene, eller endringer i nasjonale forhold.

I samtaler med ledere ved noen av NTNUs samarbeidsinstitusjoner i sør kommer det tydelig fram at institusjonene samarbeider, som vi også gjør ved NTNU, men en rekke land og fagmiljøer over hele verden. En strategisk tilnærming er både nødvendig og forståelig i den fasen og situasjonen mange universiteter i sør befinner seg i. Den strategiske partnerskapstilnærmingen bør også av den grunn bygge på eksisterende samarbeid med sør-partnere der det allerede er etablert nært samarbeid og gjerne en viss bredde i samarbeid, og der tillit og gjensidig respekt og forståelse allerede er på plass.

Den tematisk orienterte modellen

I den tematiske modellen legger utvalget til grunn at NTNU innledningsvis velger ut tre spissede tematiske områder som NTNUs samarbeid med det globale sør sentreres rundt. Flere områder kan legges til etter hvert som satsingen utvikles. Modellen er åpen i forhold til samarbeidsland og institusjoner, dog bør antallet land og institusjoner vurderes i forhold til kapasitet for oppfølging.

Utvalget ser flere styrker også ved en tematisk modell. En hovedfordel med denne modellen er fleksibilitet i forhold til NTNUs faglige styrkeområder, nasjonale og europeiske strategier og løpende prioriteringer, og mulighetene for å orientere seg mot ulike eksterne finansieringskilder basert på de til enhver tid prioriterte områder, både geografisk og tematisk.

Den tematiske modellen vil også kunne være mer fleksibel og tilpasningsdyktig i forhold til geopolitiske endringer og politiske endering i samarbeidsland og ved samarbeidsinstitusjoner. Utvalget vil i denne sammenhengen presisere at en mulig ulempe i denne sammenhengen er at utdanningssamarbeid, som vil være et viktig element i en strategisk satsing på det globale sør, fordrer langsiktighet og forutsigbarhet.

Utvalget mener at sør-sør-samarbeid kan være lettere å få til innenfor den tematiske modellen da en ikke binder seg opp mot et lite knippe partnere i det globale sør, men friere kan velge samarbeidspartnere og gjøre koblinger mellom aktuelle samarbeidsmiljøer og institusjoner basert på sammenfallende interesser innenfor faglig-tematiske områder.

Gjensidige faglige og tematiske interesser mellom NTNUs fagmiljøer og fagmiljøene i det globale sør er avgjørende for verdien av samarbeidet. Tematiske fagfelt av felles interesse må derfor identifiseres i samarbeid med partnere i sør. En prosess for å identifisere samarbeidsområdene, basert på eksisterende samarbeid og interessen for nye samarbeidsområder, må utformes. Områdene må defineres i samarbeid og ikke unilateralt av NTNUs faglige interesser.

10. ORGANISERING OG FORANKRING AV EN STRATEGISK INSTITUSJONELL SATSING PÅ SAMARBEID MED DET GLOBALE SØR VED NTNU

Utvalget foreslår uavhengig av modell, at en strategisk institusjonell satsing på samarbeid med det globale sør ved NTNU, forankres i rektoratet og at en av prorektorene får et særlig ansvar for oppfølging av en sør-satsing.

Utvalget mener at det må pekes ut en faglig leder eller ledelse av en sør-satsing som har støtte i en bredere faglig rådgivende gruppe i utviklingen av satsingen. Det er naturlig at faglig leder/ledelse rapporterer til rektoratet og ansvarlig prorektor og til dekanmøtet.

Involvering av det globale sør i lederskapet av satsingen blir avgjørende for å ivareta de verdier og prinsipper som utvalget legger til grunn for satsingen. Utvalget foreslå at det etableres en dedikert rådgivende komité med representanter fra NTNUs fakulteter og partnere fra det globale sør for å ivareta dette.

Mandatet til leder og den faglige gruppen må defineres nærmere. Utvalget er særlig opptatt av at de som leder en sør-satsing ved NTNU skal bidra til å synliggjøre satsningen internt og eksternt. En sentral oppgave er også å være engasjert i en løpende strategisk dialog med politisk nivå og virkemiddelapparat nasjonalt og internasjonalt, bidra aktivt til synliggjøring, kommunikasjon og posisjonering av NTNUs samarbeid med det globale sør, utvikle interne faglige plattformer og nettverk og jobbe aktivt med finansieringsmuligheter. Videre anbefaler utvalget at NTNU årlig arrangerer en internasjonaliseringskonferanse der samarbeid med det globale sør er et sentralt tema.

Det må knyttes administrative ressurser til en satsing. Utvalget tenker at disse ressursene må komme fra avdelinger i Fellesadministrasjonen, fra Avdeling for forskning, innovasjon og eksterne relasjoner (FIE) og fra Utdanningsavdelingen. Utvalget foreslås at satsingen forankres og koordineres administrativt i FIE.

Forankringen i NTNUs enheter og fagmiljøer blir særdeles viktig for at en sør-satsing skal lykkes. Dette kan løses gjennom ulike grep, enten ved at en form for råd oppnevnes, og/eller gjennom rapportering og dialog med Dekanmøtet og Utdanningsutvalget, Innovasjonsutvalget og Forskningsutvalget.

Utvalget foreslår at igangsatte tiltak innenfor satsingen evalueres etter noen år, forslagsvis etter 3 - 5 år, basert på et sett med kriterier som utvikles når satsingen etableres.

11. FINANSIERING AV EN STRATEGISK INSTITUSJONELL SATSING PÅ SAMARBEID MED DET GLOBALE SØR VED NTNU

NTNUs fagmiljøers forskningsressurs og NTNUs utdanningsprogrammer vil være et stabilt fundament for en sør-satsing uavhengig av modell. Samtidig mener utvalget at det faglige samarbeidet med det globale sør hovedsakelig må finansieres gjennom eksterne prosjektmidler. Bredden i finansieringsmuligheter både nasjonalt og internasjonalt bør utnyttes. NTNU har allerede et stort volum finansierte prosjekter i samarbeid med det globale sør, slik oversikten i vedlegg 3 viser.

Nasjonalt er virkemidler i UD/Norad, HK-dir og Forskningsrådet aktuelle. I Europa er finansiering fra begge rammeprogrammene Erasmus+ og Horisont Europa aktuelt gjennom både åpne og spesifikke utlysninger. I tillegg bør finansiering fra andre internasjonale kilder som NTNUs fagmiljøer tradisjonelt ikke så ofte henvender seg til utforskes, som for eksempel Welcome Trust.

Samarbeid med lokalt og internasjonalt næringsliv er aktuelt i en sør-satsing. Utvalget er opptatt av at samarbeidsmuligheter og finansiering fra næringslivsaktører utforskes nærmere og konkretiseres og operasjonaliseres innenfor en sør-satsing ved NTNU. Det må være en hovedoppgave for de som leder satsingen å bidra til ekstern finansiering av det faglige samarbeidet innenfor satsingen. Det inkluderer bekjentgjøring av og mobilisering mot eksterne finansieringsmuligheter.

Samtidig er det viktig at et stabilt fundament for en institusjonell satsing ikke er avhengig av å vinne fram på eksterne konkurransearenaer. Utvalget foreslår derfor at ledelsesressurser og administrative ressurser stabilt finansieres fra NTNU.

Utvalget foreslår at interne midler settes av i en etableringsfase på tre år i årene 2026 - 2028 i NTNUs langtidsbudsjett for å stimulere til videreutvikling av samarbeid med partner i det globale sør innen utdanning, forskning og innovasjon. Midlene kan benyttes både for å styrke de partnerskap eller tema som velges innenfor modellene, og for å styrke det brede samarbeidet i den åpne komponenten.

Utvalget er opptatt av å styrke rekrutteringen til samarbeidet med det globale sør i NTNUs fagmiljøer og sikre faglig merittering for yngre forskere som er engasjert i samarbeidet. Utvalget foreslår derfor at NTNU i den samme treårsperiode øremerker ph.d. og postdoktor-stillinger til samarbeidet på rektorpotten. I tillegg oppfordrer utvalget fakultetene til å vurdere om ytterligere rekrutteringsstillinger kan kanaliseres inn i samarbeidet.

Utvalget har fått forslag gjennom dialogen med organisasjonen om etablering av innovasjonsklynger eller felles forskningssentra i samarbeid med det globale sør for å utvikle langsiktige partnerskap og sikre impact. Utvalget mener dette er interessante tanker.

Utvalget er opptatt av at innretningen av interne midler i en treårig etableringsfase avtales i en videre dialog og forankring i organisasjonen og i NTNUs enheter. Det vil være naturlig at Utdanningsutvalget, Forskningsutvalget og Innovasjonsutvalget inviteres inn i tenkningen rundt utviklingen og innrettingen av aktuelle virkemidler innenfor en satsing.

12. KRITERIER FOR VALG AV PARTNERE ELLER TEMA - OG FORSLAG TIL STRATEGISKE PARTNERINSTITUSJONER OG SPISSEDE TEMATIKKER

I valget av partnere eller tema for en strategisk sør-satsing mener utvalget at utvalgte kriterier kan være til hjelp. Kriteriene som presenteres i det følgende vil kunne brukes både i valg av partnere og i valg av tema, men noen er mer relevante i en vurdering av partnere enn i en vurdering av tema - og vice versa. Utvalget foreslår følgende kriterier som utgangspunkt:

1. Samarbeidet begrunnes i verdiene og prinsippene for og ansvarlighet i samarbeidet. Utvalget viser her til punktene om verdier, prinsipper og ansvarlighet som beskrevet i kapittel 4.
2. NTNU tar utgangspunkt i eksisterende samarbeid, interesse for (fortsatt) samarbeid og bredden i samarbeidet i NTNUs fagmiljøer, samt mulighetene for å utvide og styrke og bredde ut samarbeidet faglig-tematisk innenfor valgte partnerskap eller tematikker.
3. Eksisterende eller potensialet for samarbeid vurderes innenfor og på tvers av virksomhetsområdene forskning, innovasjon og utdanning.
4. Mulighetene for å utvikle et bredt utdanningssamarbeid gjennom studentmobilitet og utdanningsprogram og gradssamarbeid vurderes. Valg av partner eller tematikk begrunnes ut fra etablert utdanningssamarbeid og potensialet for utviklingen av utdanningstilbud, i form av emner og/eller felles grader.
5. NTNU bør velge samarbeidspartnere og tema der mulighetene for faglig og samfunnsmessig *gjennomslagskraft* er store. Potensialet for *gjennomslagskraft*, den samfunnsmessige betydningen av samarbeidet, i form av kandidater og kunnskap samfunnet har behov, men også innovasjonspotensiale fra kunnskap som utvikles i samarbeidsprosjekter, gjerne knyttet til sosial innovasjon, entreprenørskap eller verdiskaping både i privat og offentlig sektor vektlegges.
6. Nasjonal, europeisk og internasjonal politikk og prioriteringer utgjør et sentralt element i vurderingen. Det handler om at NTNUs satsing skal være relevant og bidra til realiseringen av viktige internasjonale avtaler, FNs bærekraftsmål og generelt til kunnskapsbaserte løsninger på de globale utfordringene.
7. Mulighetene for finansiering fra nasjonale og internasjonale programmer på kort og lang sikt, som vil være avgjørende for å lykkes med en langsiktig satsing basert på ekstern finansiering, vektlegges.

Strategiske partnerinstitusjoner

Med disse kriteriene som grunnlag har utvalget satt opp en kortliste av institusjoner som kan være aktuelle som institusjonelle partnere i partnerskapsmodellen og tematikker som kan være aktuelle i den tematisk orienterte modellen.

Utvalget understreker at det tross alt har begrenset dybdeinnsikt i NTNUs fagmiljøers samarbeid med det globale sør. Utvalgets forslag på institusjoner og tematikker må derfor anses som nettopp forslag som NTNUs enheter og fagmiljøer kan kommentere på og korrigere i den videre prosessen.

For partnerskapsmodellen gir kriteriene følgende liste over mulige strategiske partnerinstitusjoner:

- Kathmandu University, Nepal
- Makerere University, Uganda
- University of Dar es Salam, Tanzania
- University of Ghana, Ghana
- Addis Ababa University, Etiopia

Bruken av kriteriene er eksemplifisert for Kathmandu University i vedlegg 7. Noen avveininger mellom institusjoner i samme land er gjort som ikke alene bygger på statistikken.

Spissede tematikker

Utvalget foreslår følgende tematikker for en strategisk institusjonell sør-satsing ved NTNU som utgangspunkt, men understreker betydningen av at prioriterte områder også defineres nærmere i nær dialog med NTNUs fagmiljøer og med samarbeidspartnere i sør:

- Global helse - folkehelse og helsesystemstyrking
- Global Development and Social Justice
- Rettferdig klimaomstilling og fornybar energi

Begrunnelsen for tematikkene er beskrevet i vedlegg 8.

13. SAMARBEID OG GJENSIDIG FORSTERKING MELLOM NTNUs SATSINGSOMRÅDER OG EN SØR-SATSING VED NTNU

Det er blitt bemerket i utvalgets diskusjon med organisasjonen at begge de to modellene utvalget har foreslått ligner på oppsettet for NTNUs satsingsområder. Et forslag som er kommet opp i den sammenheng i dialogen med organisasjonen er at sør-satsingens tematiske prioriteringer kan være identiske med satsingsområdene. Utvalget er uenig i dette og understreker at ingen av de to modellene er tenkt som et sjette satsingsområde. I styrevedtaket om etablering av NTNUs satsingsområder for perioden 2024 - 2031 forutsatte styret at virkemidler som ivaretar tverrgående tema som bærekraft, muliggjørende teknologier og det globale perspektivet, legges til grunn for alle de tematiske satsingene.

Utvalget oppfatter at de tematiske satsingsområdenes mandat, samt styrets understrekning av viktigheten av globale perspektivet innenfor områdene, er noe annet enn ansvar for NTNUs strategiske og institusjonelle samarbeid med partnere i det globale sør. Satsingsområdene skal ivareta globale perspektiver innenfor sine områder, men ikke ha ansvar for NTNUs institusjonelle samarbeid med sør-partnere.

Samtalene utvalget har hatt med lederne for de tematiske satsingsområdene støtter opp under denne forståelsen. De fem lederne av områdene oppfatter det ikke som sin oppgave å ivareta NTNUs institusjonelle samarbeid med det globale sør, og er ikke satt opp for eller har ressurser for det. Lederne av satsingene ser en merverdi av en institusjonell satsing på samarbeid med det globale sør som satsingsområdene kan samspille med innenfor sine områder og mandater.

NTNUs satsingsområder er brede og overordnede satsinger. Utvalget mener disse store paraplyene ikke er egnet for en sør-satsing og at en sør-satsning ved NTNU må være betydelig spissere enn satsingsområdene. Tematikk for en sør-satsing kan omfatte undertema under satsingsområdene, tema som faglig-tematisk ligger mellom eller på tvers av satsingsområdene eller tema som satsingsområdene ikke dekker som er viktige i samarbeidet med det globale sør.

Når det er sagt, mener utvalget at de tematiske satsingsområdene helse, energi, hav og kyst, sikkerhet og beredskap og fellesskap favner viktige tematikker for samarbeidet med det globale sør. Allerede etablerte initiativer innenfor satsingsområdene vil være viktige elementer i en sør-satsing, som for eksempel aktiviteten innenfor NTNU Energi sitt team for samarbeid med lav- og mellominntektsland.

Utvalget mener at en sør-satsing og satsingsområdenes ansvar for å ivareta globale perspektiver på denne bakgrunn har et betydelig potensial for gjensidig forsterkning.

Videre ønsker utvalget å understreke at utdanningsperspektivet og utdanningssamarbeid med partnere i det globale sør er meget viktig for NTNU i en institusjonell sør-satsing. Utdanning ligger utenfor satsingsområdenes mandat. Utdanningsaspektet er en betydelig begrunnelse, ambisjon og motivasjon for en sør-satsing, der institusjonelle avtaler på utdanningsområdet er viktig.

Utvalget vil videre poengtere at det forslaget som forelå i forbindelse med prosessen med utvelgelse av nye satsingsområder for NTNU i 2023 på *Global – betydning av globalt perspektiv i bærekraftvisjonen* også er noe annet enn en institusjonell satsing på samarbeid med sør. Det utvalget foreslår er en satsing som ivaretar, utvikler og styrker samarbeid *med* partnere i det globale sør, og ikke en forskningssatsing *på eller om* det globale sør.

Endelig har det vært en diskusjon i prosessen om at utpeking av en eller flere faglige ledere av en satsing, administrative ressurser knyttet til satsingen og strategiske rekrutteringsstillinger og midler i en oppbyggingsfase i begge modellene utvalget har jobbet ut ifra, er de samme virkemidlene som brukes for å støtte opp under NTNUs satsingsområder. Det oppfattes dermed også på dette grunnlag som et sjette satsingsområde. Utvalget vil til det bemerke at enhver faglig satsing ved et universitet vil ha behov for faglig ledelse, administrasjon og ressurser, enten det er snakk om den ene eller andre type satsing.

VEDLEGG:

Vedlegg 1: Utvalgets sammensetning og mandat.

Vedlegg 2: NTNUs sampublisering med det globale sør

Vedlegg 3: NTNUs prosjektsamarbeid med det globale sør

Vedlegg 4: NTNUs studentmobilitet med det globale sør

Vedlegg 5: NTNUs samarbeidsavtaler med det globale sør

Vedlegg 6: Oversikt over utvalgets samtaler med interne og eksterne aktører

Vedlegg 7: Metodikk for vurdering av aktuelle strategiske partnerinstitusjoner

Vedlegg 8: Beskrivelse av spissere tematikker

Vedlegg 1: Utvalgets sammensetning og mandat

Notat

Til:	Anne Borg, Rolee Aranya, Håkon Angell Bolkan, Tatek Abebe, Ole Gunnar Dahlhaug, Gina Kristine Steen Aarheim
Fra:	Rektor

Oppnevning av utvalg:

NTNUs samarbeid med det globale sør

NTNUs samarbeid med det globale sør var tema for seminar i dekanmøtet 27. februar. I seminaret var det stor enighet om viktigheten av dette samarbeidet og betydningen av at det videreføres og styrkes.

Konklusjonen var at det bør vurderes nærmere hvordan samarbeidet med landene i sør kan ivaretas ved NTNU.

Det var tilslutning til at et utvalg settes ned som får i oppgave å foreslå hvordan NTNUs samarbeidet med det globale sør kan organiseres, struktureres, finansieres og prioriteres.

1. Sammensetning av utvalget og sekretariat

Professor Anne Borg, Institutt for fysikk (leder)

Professor Rolee Aranya, Institutt for arkitektur

Førsteamanuensis Håkon Angell Bolkan, Institutt for samfunnsmedisin og sykepleie

Professor Tatek Abebe, Institutt for pedagogikk og livslang læring

Professor Ole Gunnar Dahlhaug, Institutt for energi og prosessteknikk

Student Gina Kristine Steen Aarheim, Studenttinget

Sekretariatsfunksjonen ivaretas av Nina Sindre, Rektors stab og Ingvild Heggstad, Avdeling for forskning, innovasjon og eksterne relasjoner.

2. Rammer for utvalgets arbeid

Utvalget skal i arbeidet ta utgangspunkt i NTNUs strategi og NTNUs internasjonale utviklingsplan, samt i nasjonal, europeisk og internasjonal utvikling, politikk og strategi av relevans for akademisk samarbeid med land i det globale sør.

Utvalget skal videre ta utgangspunkt i NTNUs eksisterende samarbeid med det global sør.

Utvalget skal legge til grunn at NTNUs samarbeid med det globale sør favner, både utdannings-, forsknings- og innovasjonssamarbeid og se virksomhetsområdene i sammenheng.

3. Mandat

(a) Utvalget skal foreslå hvordan NTNU kan arbeide langsiktig, systematisk og strategisk med utviklingen av samarbeidet med det globale sør, og anbefale hvordan samarbeidet kan organiseres, struktureres, finansieres og prioriteres.

I forslag til organisatorisk løsning, skal utvalget ta hensyn til forankring i NTNUs enheter og fagmiljøer, og til styrevedtaket om etableringen av TSOene der ivaretakelse av det globale perspektivet understrekes spesielt.

(b) Utvalget skal konkret foreslår hvordan samarbeidet kan prioriteres både faglig-tematisk og geografisk slik at det gjenspeiler faglige interesser og både NTNUs egne og nasjonale og internasjonale prioriteringer.

(c) Utvalget skal diskutere hvordan samarbeidet kan finansieres gjennom interne prioriteringer og ekstern finansiering fra både nasjonale, europeiske og internasjonale offentlige og private kilder.

(d) Utvalget skal anbefale hvordan samspillet med aktuelt virkemiddelapparat og relevante departementer kan styrkes. Det gjelder særlig UD og NORAD nasjonalt, med EU-kommisjonens virkemidler og programmer, og andre sentrale nasjonale og internasjonale aktører.

Utvalget skal også å vurdere hvordan samarbeid med private og offentlige aktører kan utvikles og etableres.

4. Utvalgets arbeidsform

Utvalget skal i sitt arbeid ha dialog med relevante fagpersoner og fagmiljøer ved NTNU og vurdere ulike typer møter og seminarer for å innhente synspunkter og innspill i arbeidet.

Utvalget kan også ha kontakt med relevante nasjonale og internasjonale miljøer og institusjoner.

Utvalget skal før ferdigstillelse av sin anbefaling innhente innspill fra Forskningsutvalget, Innovasjonsutvalget og Utdanningsutvalget før anbefalingene legges fram for Rektor og Dekanmøtet.

5. Fremdriftsplan

Utvalget skal levere sitt forslag til Rektor innen utgangen av 2024.

Vedlegg 2: NTNUs sampublisering med det globale sør

NTNUs sampublisering med partnere i det globale sør kan være ett utgangspunkt for en prioritering av partnere og/eller samarbeidsområder.

Utvalget understreker at sampublisering med partnere i denne gruppen land er en viktig indikasjon på omfanget av og dybden i samarbeidet, men at det samtidig nettopp med disse land er slik at samarbeid ikke alltid resulterer i sampublikasjoner eller at dette er et mål eller en naturlig del av samarbeidet. Utvalgte vil likevel understreke betydningen av sampubliseringsstatistikken på grunnlag av de prinsipper for samarbeid med det globale sør som utvalget har lagt til grunn, der faglig kvalitet, likeverd og gjensidighet står sentralt.

Figur 1 viser NTNUs sampublisering med det partner i land i det globale sør i perioden 2016 til 2024. Som det går fram, har det har vært en økning i antall sampublikasjoner mellom NTNUs fagmiljøer og partnere i det global sør i perioden. Fra 2016 til 2023 har antall sampublikasjoner økt fra 137 til 457, en økning på 230%. Merk at tallene for 2024 er mangelfulle.

Figur 1: NTNUs sampublisering med det globale sør i perioden 2016 - 2024

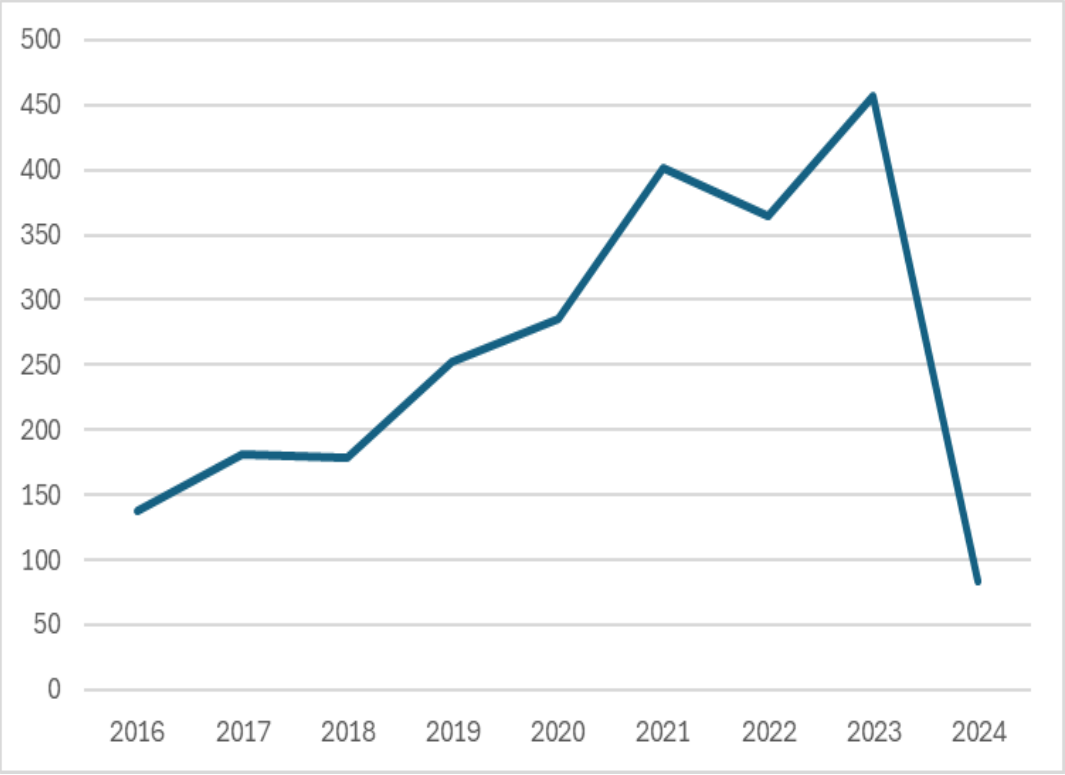

Kilder: Cristin og Dimensions

Statistikken viser videre hvilke land i det global sør NTNUs fagmiljøer sampubliserer sammen med. Figur 2 viser at India står i en særstilling med nesten 700 sampublikasjoner i perioden 2016 - 2024. Deretter følger Pakistan som en klar nummer to. Nepal, Egypt, Vietnam har alle 100 eller flere sampublikasjoner, mens Etiopia, Ghana, Nigeria, Tanzania og Uganda føler deretter med mellom 87 og 64 sampublikasjoner.

Figur 2: NTNUs sampublisering med det globale sør i perioden 2016 - 2024, land med mer enn 10 sampublikasjoner

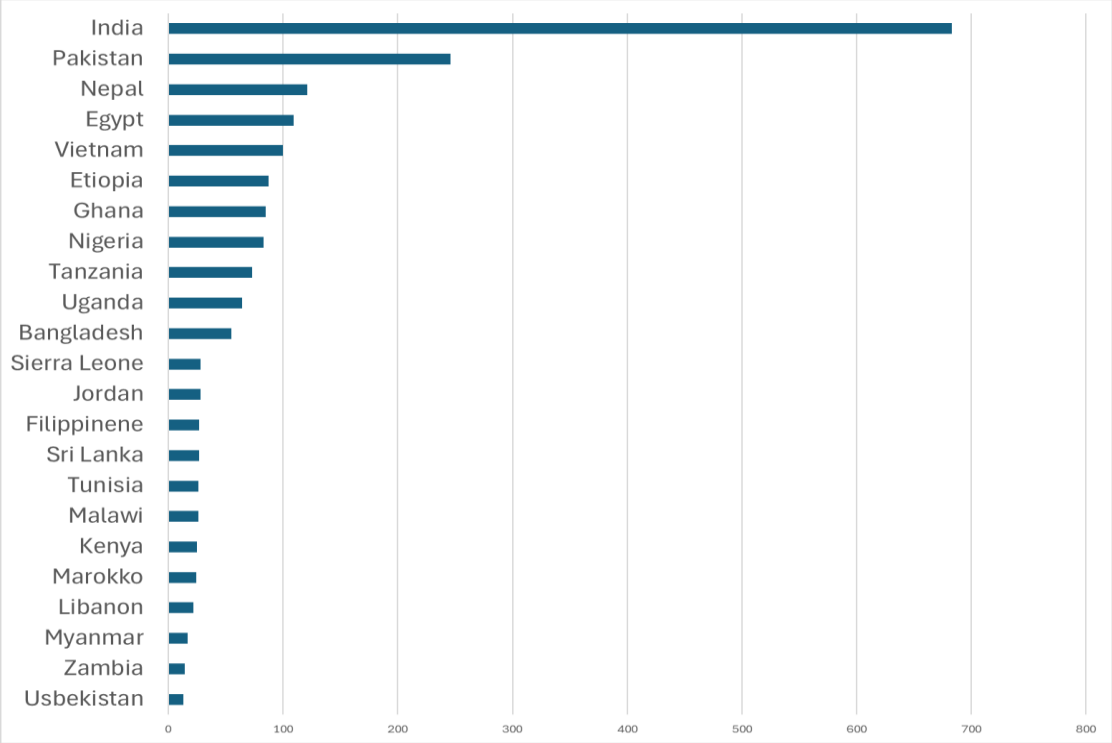

Kilder: Cristin og Dimensions

Som sammenligningsgrunnlag viser figurene 3 og 4 hhv. hvilke land i verden generelt NTNU sampubliserer mest med og sampubliseringen med Panoramalandene og Singapore hhv. Ingen av landene i det globale sør befinner seg på listen over de seks landene NTNU sampubliserte mest med, heller ikke India. Blant Panoramalandene og Singapore, der India er det eneste landene som i utvalgets avgrensing også er et land i det globale sør, er India det landene etter USA, Kina og Canada vi publiserer mest sammen med, men bare marginalt mer enn med Japan og litt mer enn med Brasil og Russland.

Figur 3: De landene NTNU sampubliserte mest med i verden i perioden 2013 – 2022.

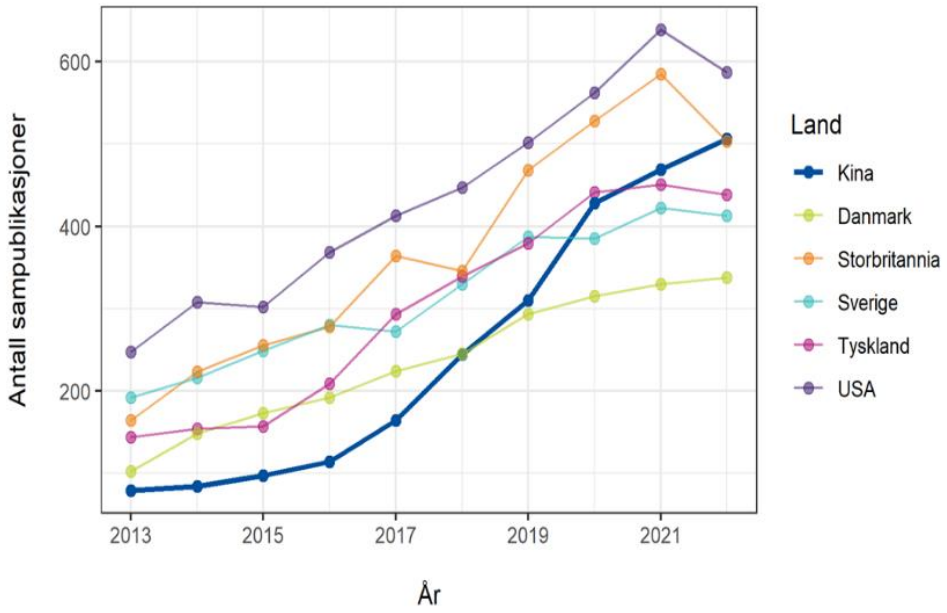

Kilde: Dimensions

Figur 4: NTNUs sampublisering med Panoramalandene + Singapore i perioden 2013 - 2022.

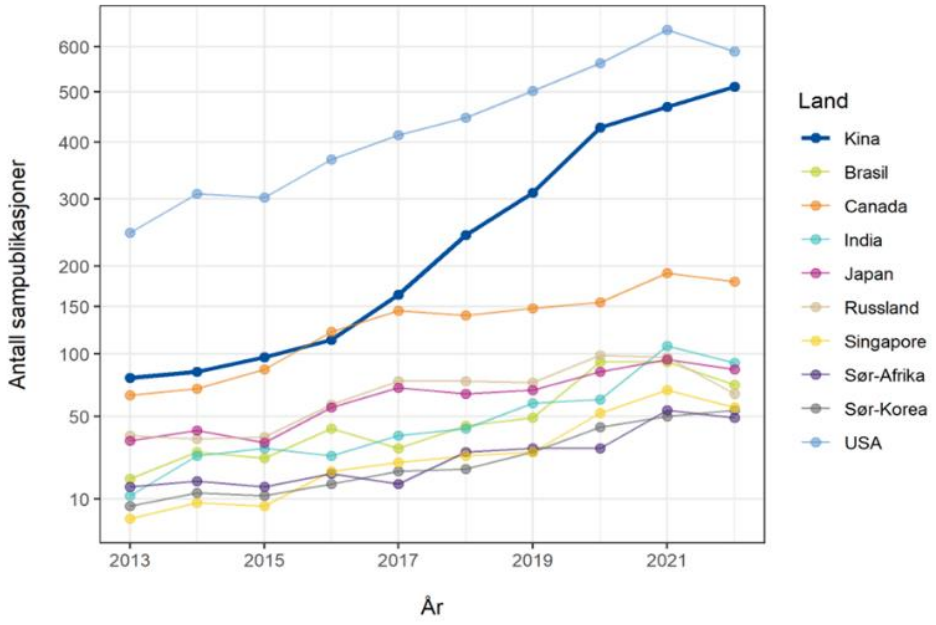

Kilde: Dimensions

Hvis vi ser på hvilke institusjoner NTNUs fagmiljøer sampubliserer mest med i det globale sør viser figur 5 institusjoner NTNU har mer enn 10 sampublikasjoner med i perioden 2016 - 2024. Totalt dreier det seg om 45 institusjoner i 13 land. 14 av institusjonene er i India. De institusjonene NTNUs fagmiljøer sampubliserer mest med er Kathmandu University med 49 sampublikasjoner, fulgt av to institusjoner i Ghana, University of Ghana med 33 sampublikasjoner og Kwame Nkrumah University of Science and Technology med 28 sampublikasjoner. Forøvrig er det åtte institusjoner med mer enn 20 sampublikasjoner i perioden.

Figur 5: Institusjoner i det globale sør NTNU har mer enn 10 sampublikasjoner med i perioden 2016 - 2024.

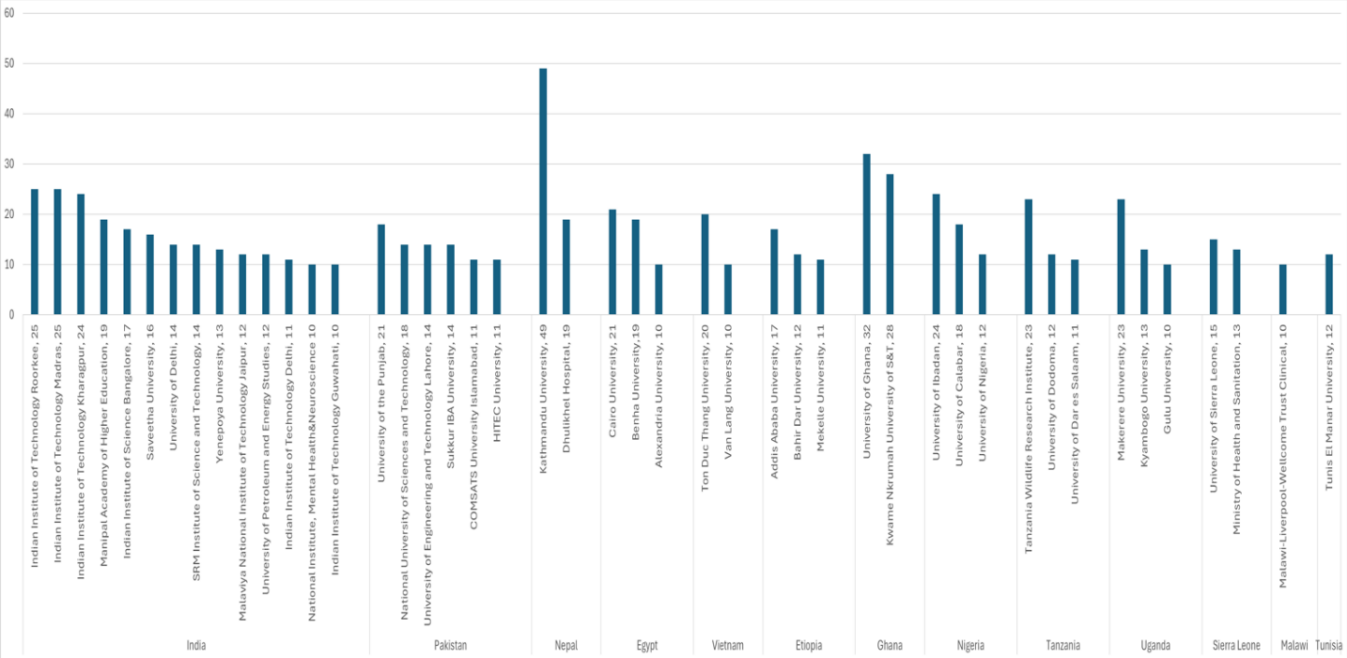

Kilder: Cristin og Dimensions

I figur 6 framkommer en oversikt over de fagområder NTNUs fagmiljøer har publisert sammen med det globale sør innenfor. Merk at her er publikasjonene basert på telling av antall sampublikasjoner per land. Det betyr at samme publikasjon kan telles ved flere institusjoner i sammen land og at det også kan være medforfattere fra flere land på samme publikasjon slik at publikasjonene også kan være felles for flere land.

Publikasjonsmønstrene innenfor de ulike fagområdene, inklusive tradisjonene for antall medforfattere, antas å ha en betydning for denne statistikken.
Som det går fram er 64 % av sampublikasjonene innenfor Realfag og teknologi, 26% innenfor Medisin og helse og 10 % innenfor Samfunnsfag og Humaniora.

Figur 6: Fagområder NTNU sampubliserer sammen med det globale sør innfor i perioden 2016 - 2024.

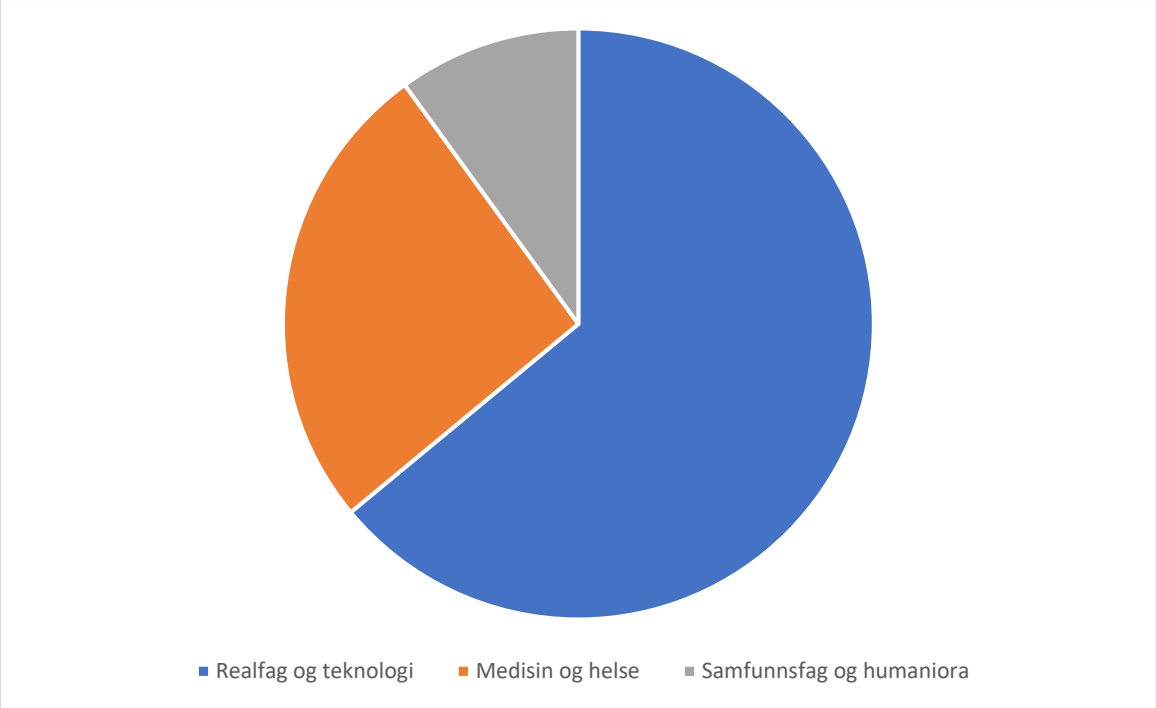

Kilder: Cristin og Dimensions

Vedlegg 3: NTNUs samarbeidsprosjekter med det globale sør

Utvalget har oversikt over 106 pågående og finansierte prosjekter NTNUs fagmiljøer er involvert i sammen med partnere fra det globale sør. Figur 7 viser hvordan prosjektene er finansiert fra nasjonale programmer og EUs rammeprogram for forskning og innovasjon og EUs rammeprogram for utdanning. 27% av prosjektene er finansiert gjennom EUs programmer, mens resten har ulike nasjonale finansieringskilder.

Utvalget understreket at det ikke har oversikt over eventuelle prosjekter finansiert av norsk eller internasjonalt næringsliv, internasjonale private stiftelser og organisasjoner eller andre aktuelle finansiører.

Figur 7: NTNUs aktive finansierte samarbeidsprosjekter sammen med partnere i det globale sør fordelt på finansiering.

Kilde: Forskningsrådet, HK-dir og EU-kommisjonen.

Figur 8 viser hvilke land NTNU samarbeider mest med i prosjektene for land med mer enn 10 deltakelser. Igjen er India det klart største landet med mer enn 50 deltakelser. Prosjektene er fordelt på et stort antall institusjoner, totalt 45 institusjoner. Nepal er en klar nummer to med 25 prosjekter. Her fordeler prosjektene seg på 10 institusjoner.

Figur 8: NTNUs aktive finansierte samarbeidsprosjekter fordelt på samarbeidsland, land med mer enn 10 prosjekter.

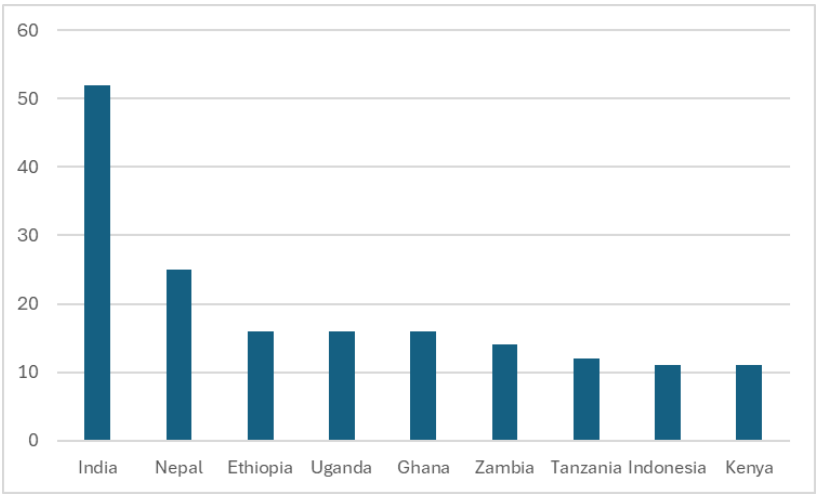

Kilde: Dimensions

Figur 9 viser hvilke institusjoner NTNUs fagmiljøer samarbeider med innenfor prosjektene. Listen toppes av Kathmandu University med 14 prosjektdeltakelser, fulgt av Makerere University og University of Dar es Salam.

Figur 9: Institusjoner NTNUs fagmiljøer samarbeider med innenfor prosjektene, institusjoner med mer enn 10 deltakelser i samarbeidsprosjekter.

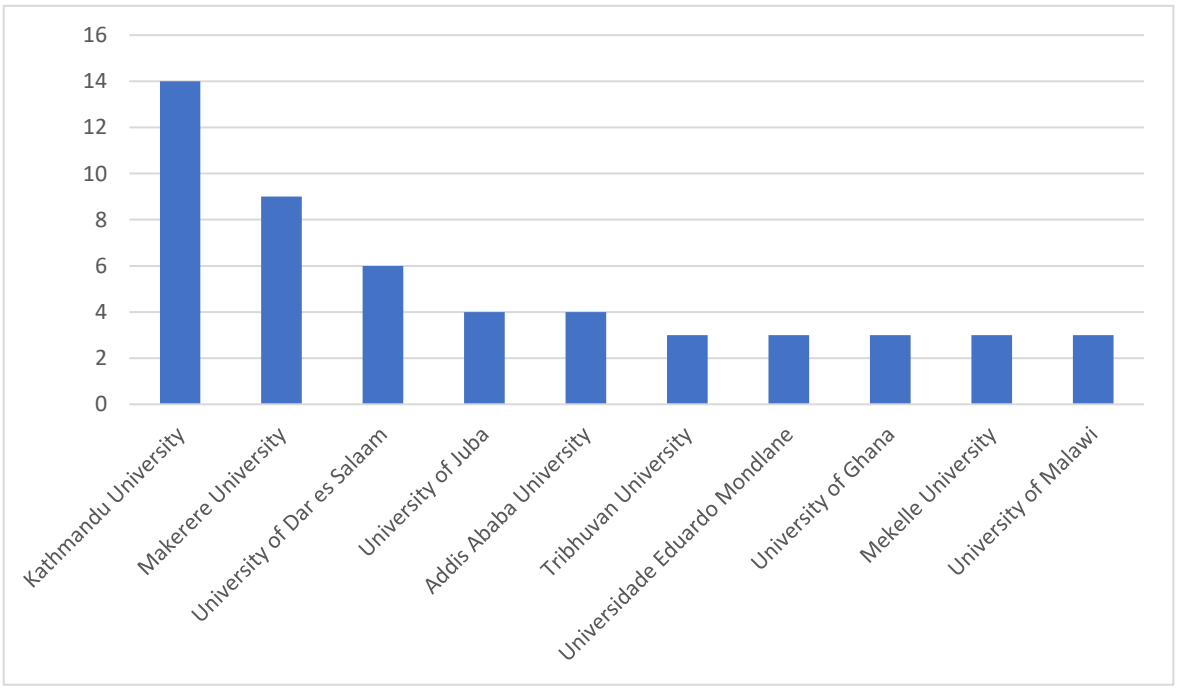

Kilde: Dimensions

NTNU deltar i 13 prosjekter under NORHED II og samarbeider med partnere i 12 land i det globale sør innenfor prosjektene slik det framkommer i figur 10.
Figur 11 viser hvilke land NTNU samarbeider med innenfor NORHED II. Samarbeidslandene reflekterer de nasjonale geografiske prioriteringene for NORHED II.
I figur 12 vises de institusjonene NTNU samarbeider med innenfor NORHED II fordelt på samarbeidsland.

Figur 10: NTNUs samarbeidsland i NORHED II.

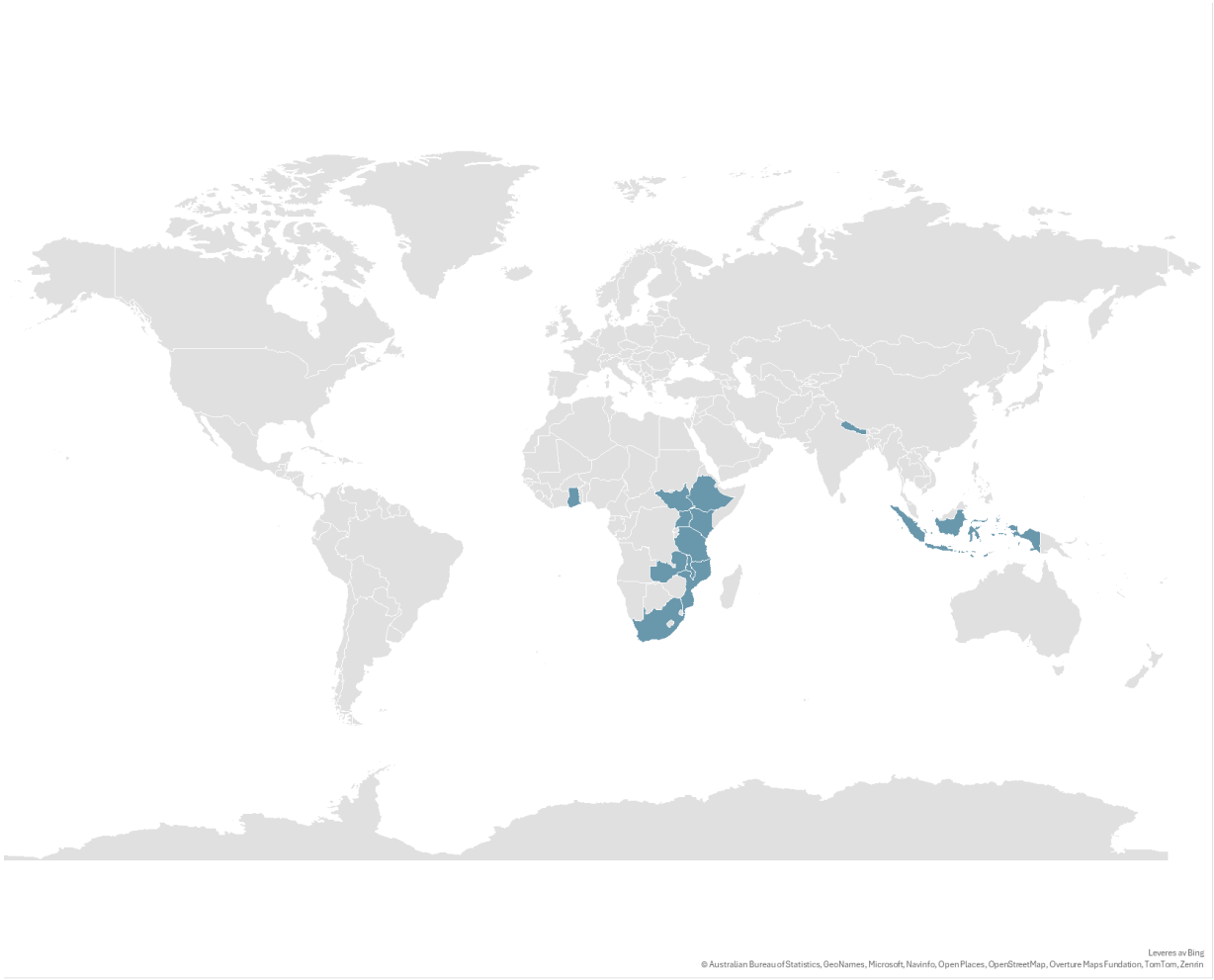

Kilde: Norads database.

Figur 11: Antall deltakelser i NTNUs NORHED II-prosjekter pr. samarbeidsland.

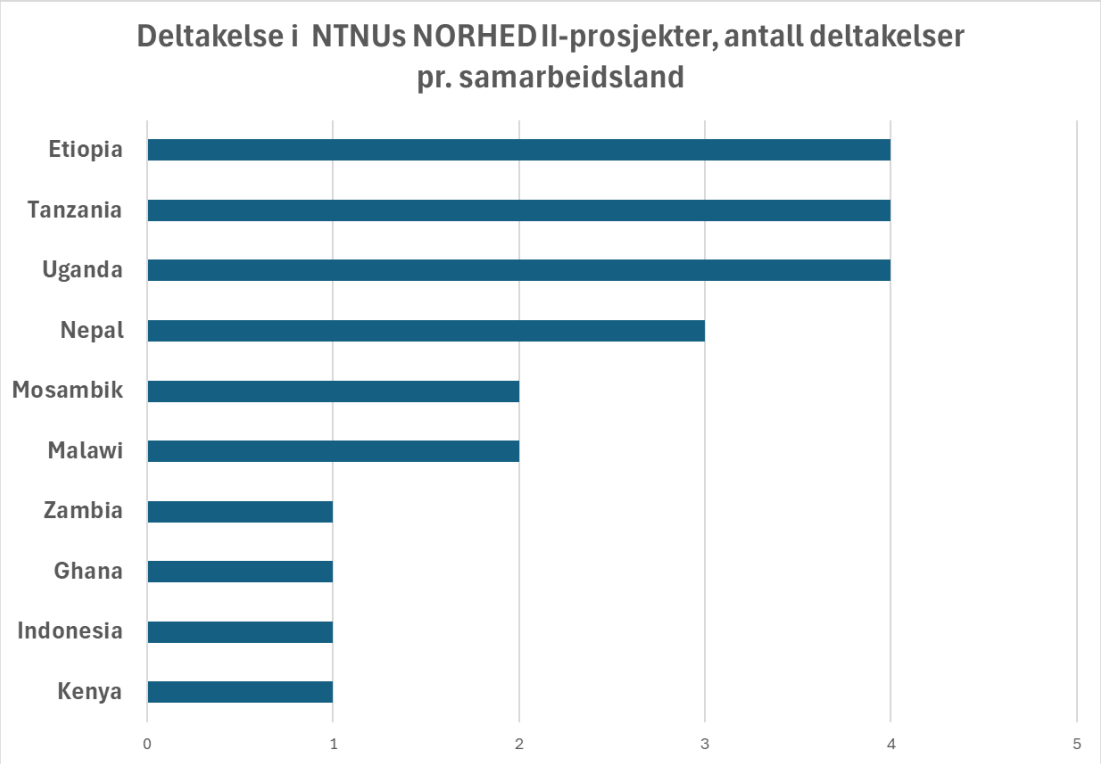

Kilde: Norads database.

Figur 12: Institusjonelle samarbeidspartnere i NTNUs NORHED II-prosjekter.

Kilde: Norads database.

Dersom vi ser på NTNUs samarbeidsland i de 16 Norpart-prosjektene, fordeler det seg som i figur 13, og på institusjon som i figur 14.

Figur 13: Antall deltakelser i NTNUs Norpart-prosjekter pr. samarbeidsland.

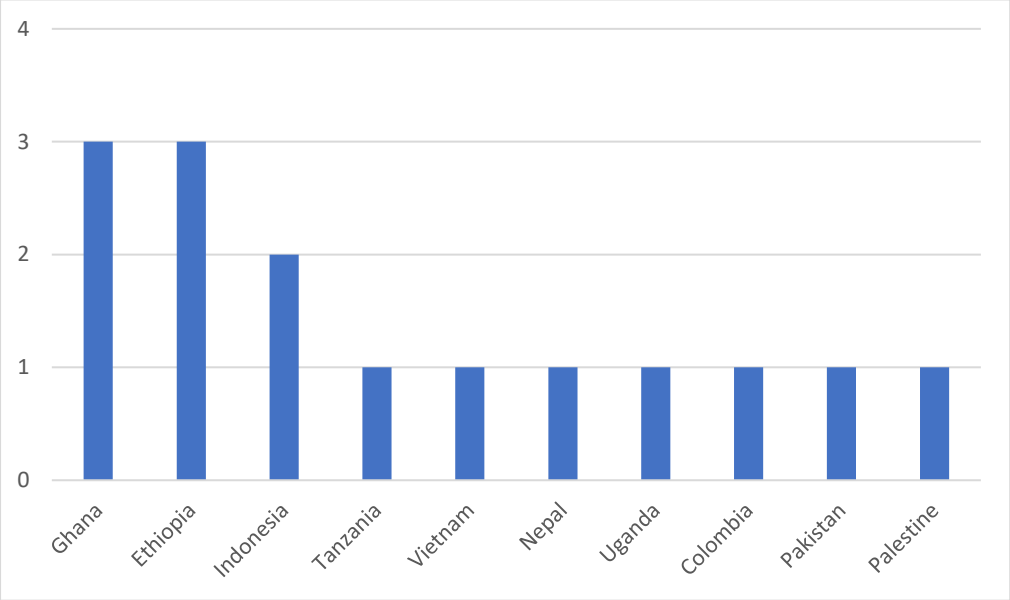

Kilde: HK-dir.

Figur 14: Antall deltakelser i NTNUs Norpart-prosjekter pr. samarbeidsinstitusjon.

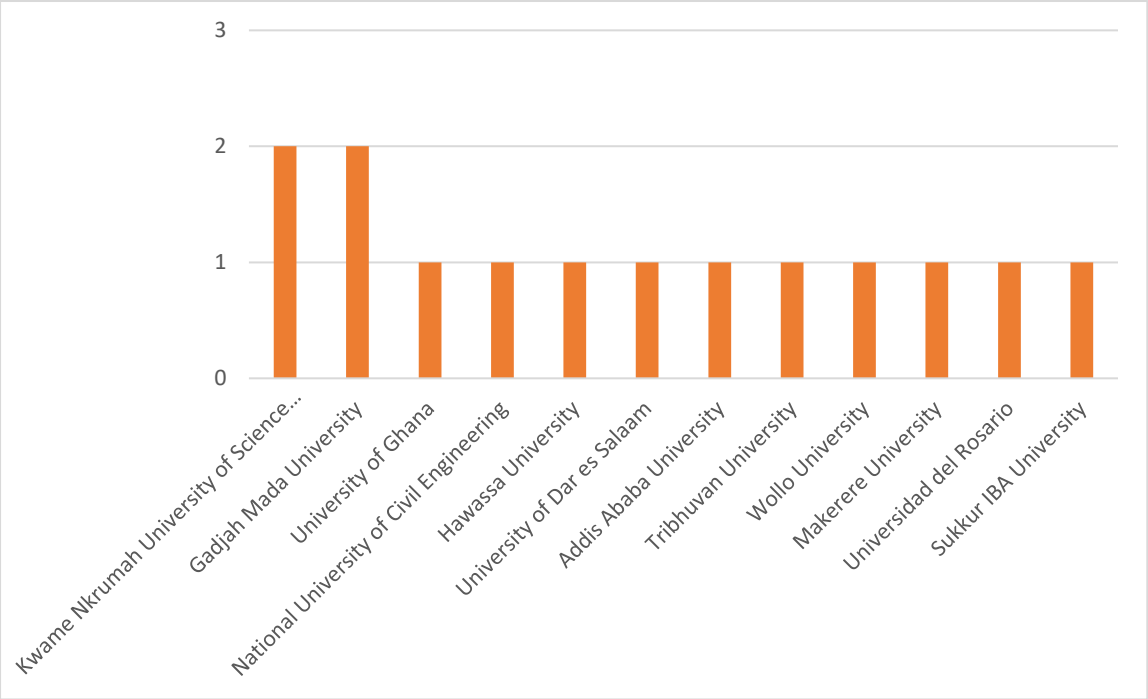

Kilde: HK-dir.

Vedlegg 4: Studentmobilitet mellom NTNU og det globale sør

I perioden 2020 - 2024 kom 370 studenter fra det global sør til NTNU på utveksling. I samme periode var det 440 NTNU-studenter som var på utvekslingsopphold ved institusjoner i det globale sør. Figur 15 viser at flest studenter kom til NTNU fra Ghana, fulgt av Etiopia og Tanzania. Blant NTNU-studentene reiste flest til Ghana, Tanzania og India.

Figur 15: Studentmobilitet, utvekslingsopphold, 2020 – 2024

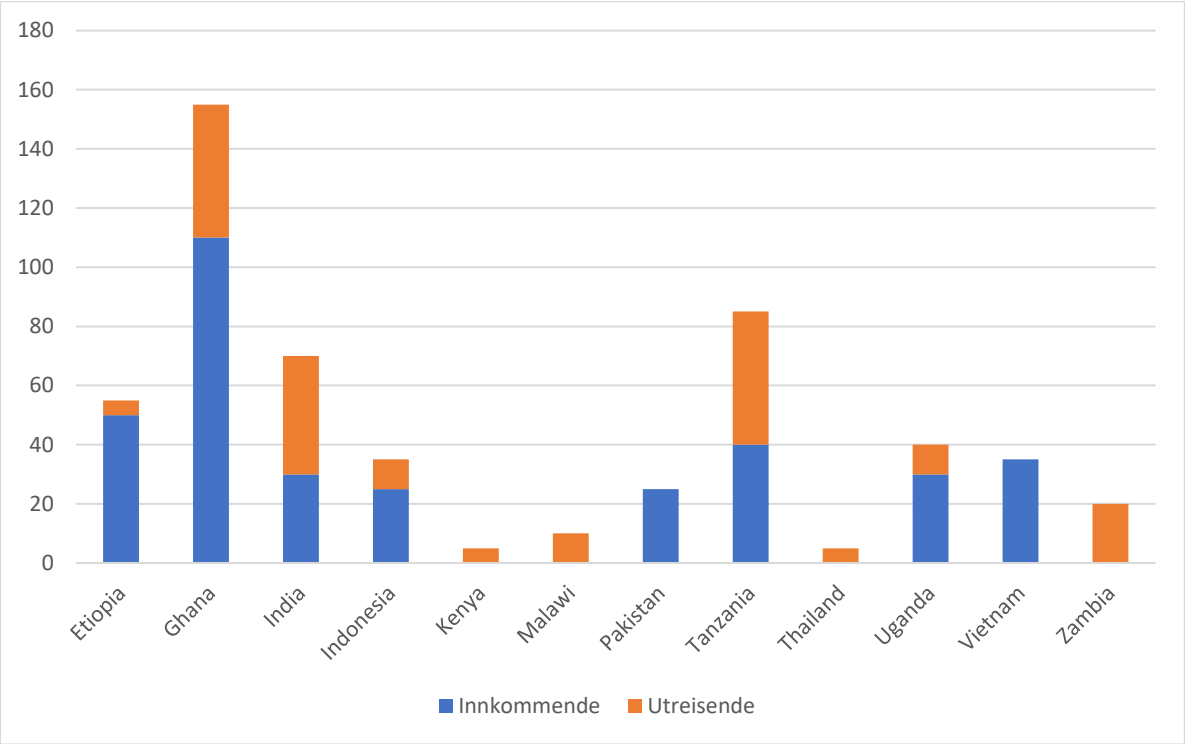

Kilde: DBH

I perioden 2015 - 2024 tok neste 400 studenter fra det global sør en grad ved NTNU. Nasjonaliteten til studentene fordeler seg som i figur 16. De største studentgruppene kommer fra India, Pakistan og Nepal, fulgt av Etiopia og Ghana.

Figur 16: Studentmobilitet, gradsstudenter ved NTNU, 2020 - 2024

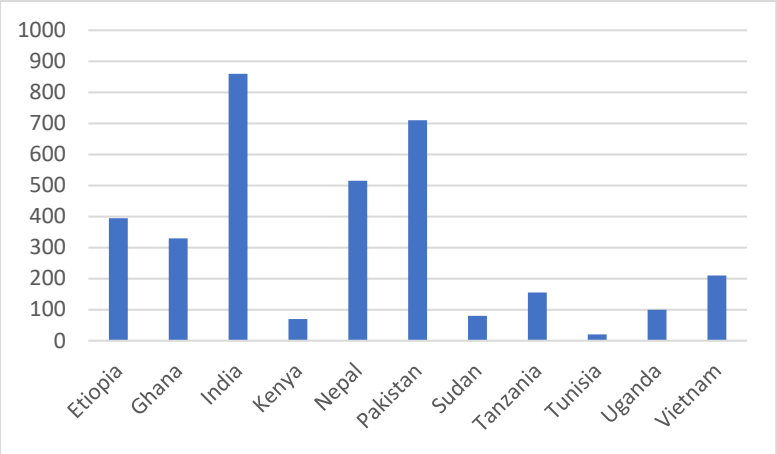

Kilde: DBH

Utvalget har ikke oversikt over hvilke institusjoner studentene kommer fra, verken på utvekslingsopphold eller full grad.

Innføring av studieavgift for studenter fra land utenfor EU/EØS og Sveits

Konsekvenser av innføring av studieavgift for studenter fra land utenfor EU/EØS og Sveits for rekruttering av studenter fra det globale sør har vært dramatiske for NTNU. Studieavgift ble innført fra og med høstsemesteret 2023. Kravet fra Stortinget er at studieavgiften skal dekke kostnadene ved en studieplass, og avgiften gjelder studenter som tar hele utdanningen i Norge. Studieavgiften gjelder ikke for utvekslingsstudenter.

Etter at ordningen trådte i kraft har NTNU hatt en stor nedgang i søknader fra studenter fra land utenfor EU/EØS og Sveits, og langt færre studenter fra disse landene har takket ja til studieplass og møtt til studiestart. Spesielt for fagmiljøer og studieprogram som tradisjonelt har hatt et stort innslag av internasjonale studenter har innføringen av studieavgift hatt store konsekvenser.

Antallet studenter fra land utenfor EU/EØS som møtte opp til studier i høstsemesteret gikk ned fra 230 studenter høsten 2022 til 49 studenter høsten 2023. Det er en nedgang på 181 studenter, nesten 80 %. Høsten 2024 sank antallet ytterligere til 28. Figur 17 viser utviklingen.

Av de 49 studentene som møtte til studiestart høsten 2023 var det 22 som betalte studieavgift mens 27 hadde fått fritak. Av de 28 som møtte til studiestart i høsten 2024 er det 7 som betaler studieavgift mens 21 har fått fritak.

For NTNU blir det viktig å bruke studieplassene godt og fylle opp studieprogrammene og det jobbes kontinuerlig med utvikling av studieprogramporteføljen. Antallet studieprogram med opptakskvote for søkere fra land utenfor EU/EØS ble redusert fra 54 i studieåret 2023/24 til 31 i studieåret 2024/25 og 26 i studieåret 2025/26.

For å kompensere for bortfallet av studenter fra land utenfor EU/EØS har NTNU høsten 2024 satset på å ta inn flere søkere fra land innenfor EU/EØS. Antallet studenter derfra som har møtt til studiestart har derfor gått noe opp.

Figur 17: Antall søkere fra land utenfor Norge/Norden som møtte til studiestart på et internasjonalt masterprogram, fordelt på søkere fra EU/EØS/Sveits og søkere fra land utenfor EU/EØS/Sveits

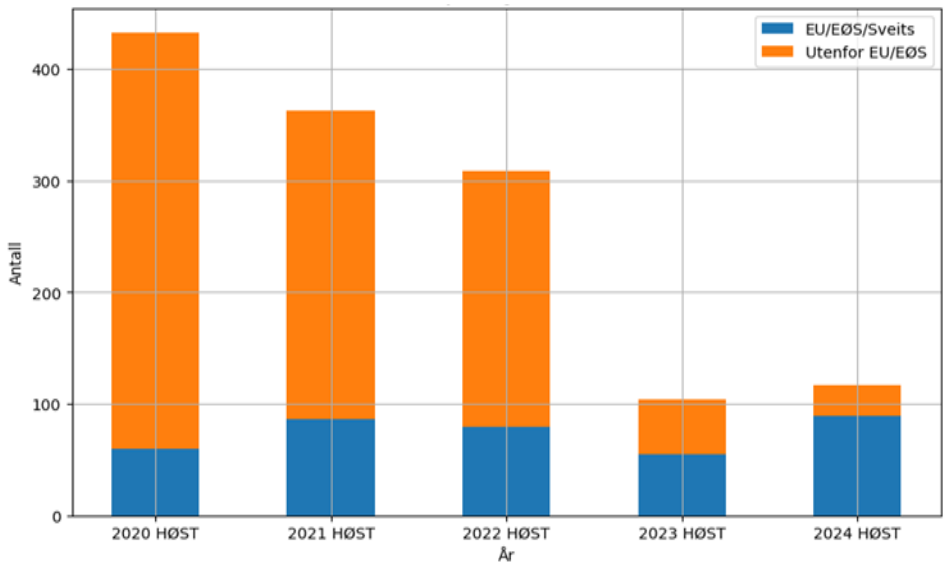

Kilde: FS

NORSTIP

Norsk stipendordning for studenter fra utvalgte partnerland – NORSTIP - retter seg mot studenter fra samarbeidsland i Afrika, Asia og Latin-Amerika. Ordningen omfatter finansiering av inntil 200 studenter på toårige engelskspråklige masterprogrammer totalt for norske læresteder, for begge opptakene høsten 2024 og 2025.

Våren 2024 fikk NTNU tildelt 28 stipend gjennom NORSTIP-ordningen, og besluttet å bruke alle i forbindelse med opptaket høsten 2025. Det ble besluttet å prioritere stipender til utvalgte studieprogrammer tilknyttet fagområder hvor NTNU har hatt langvarig, strategisk faglig samarbeid med institusjoner i det globale sør. Ettersom studieavgiften for flere av de utvalgte programmene er over 250 000 kr per år, utgjør stipendmidlene til sammen 26 studieplasser på følgende program: Hydropower Development (6 studieplasser), Natural Resources Management (5 studieplasser), Childhood Studies (5 studieplasser), Geotechnics and Geohazard (5 studieplasser) og Globalisation and Sustainable Development (5 studieplasser).

Vedlegg 5: NTNUs institusjonelle avtaler med institusjoner i det globale sør

MOUer fra FS (alle) og fra Elements (oppdaterte etter 2009).
Merk at oversikten kan mangle avtaler som ikke er arkivert.

Institusjon	Land
The Royal University of Bhutan	Bhutan
Addis Ababa University	Etiopia
Addis Ababa Science & Technology University	
Hawassa University	
Adama Science and Technology University	
Arba Minch University	
University of Ghana	Ghana
University of Education	
University of Cape Coast	
'Kwame Nkrumah' University of Science and Technology, Kumasi	
Tata Institute of Social Sciences	India
Indian Institute of Technology, Madras	
Indian Institute of Technology Hyderabad	
BAT IIT Madras	
Indian Institute of Technology, Delhi	
Christ College	
Centurion University of Technology and Management	
School of Planning and Architecture, New Delhi	
Birla Institute of Technology and Science	
Indian Institute of Technology Mandi	
Sardar Vallabhbhai National Institute of Technology, Surat	
Kanyakoo Self Help Initiative	Kenya
Maseno University	
Kamuzu University of Health Sciences	Malawi
University of Malawi	
Malawi University of Science and Technology	
National School of Engineers Abderhame Baba Touré	Mali
Eduardo Mondlane University	Mocambique
Tribhuvan University	Nepal
Kathmandu University	
Kathmandu Medical College	
Hydrolab	
Kathmandu University	
National University of Sciences & Technology	Pakistan
University of the Punjab, Lahore	
Sukkur IBA University	

Palestine Polytechnic University	Palestine
Sokoine University of Agriculture	Tanzania
University of Dodoma	
Muhimbili University of Health and Allied Sciences	
Tumaini University Makumira	
Makerere University	Uganda
Kampala International University	

Vedlegg 6: Oversikt over utvalgets samtaler med interne og eksterne aktører

I tillegg til møtene som er ført opp nedenfor har utvalget fått enkelte skriftlige innspill fra ansatte i prosessen.

Sekretariatet har også vært i kontakt med partnere i Nordic5Tech og Enhance om deres satsinger på samarbeid med det globale sør.

INTERNE MØTER	
Åpent innspillsmøte for ansatte og studenter	06.12.2024
Rektors møte med instituttlederne	12.11.2024
Forskningsutvalget	22.11.2024
Innovasjonsutvalget	25.11.2024
Utdanningsutvalget	02.12.2024
EKSTERNE MØTER	
Ledelsen ved Kathmandu University	11.12.2024
Ledelsen ved Addis Ababa University	12.01.2025
Representanter fra Universitetet i Oslo	12.12.2024
Representanter fra Universitetet i Bergen	12.12.2024
Norad, i åpent innspillsmøte	06.12.2024
HK-dir, i åpent innspillsmøte	06.12.2024
Forskningsrådet, i åpent innspillsmøte	06.12.2024

Vedlegg 7: Metodikk for vurdering av aktuelle strategiske partnerinstitusjoner

Eksempel: Kathmandu University (KU), Nepal:

Verdier, prinsippene og ansvarlighet.	NTNUs samarbeid med KU går mer enn 30 år tilbake i tid. Gjennom årene er det bygd opp et nært og gjensidig forhold mellom NTNU og KU, både på leder- og forskernivå. Nære og langvarige relasjoner der åpenhet og tillit ligger til grunn har vært og er et godt utgangspunkt for en løpende dialog mellom KU og NTNU om akademiske verdier og prinsipper og etiske retningslinjer. Samarbeidet er av høy faglig kvalitet og gir gjensidig faglig utbytte. Som eksempel har KU bygget opp god forskningsinfrastruktur og et profesjonelt mottaksapparat for studenter og forskere, der NTNU har vært en samarbeidspartner. Langvarige tillitsrelasjoner er også et godt utgangspunkt for å sikre ansvarlighet i samarbeidet. Nepal har over relativt lang tiden vært politisk stabilt. Ledelsen ved KU har også over tid vært stabil. Universitetet er akademisk autonomt. I en periode har universitetet hatt utfordringer knyttet til økonomisystemer, men dette oppleves som håndtert og løst. Nepal berøres ikke spesielt av eksportkontrollproblematikk. Landet anses generelt sett som et trygt land for NTNUs forskere og studenter å oppholde seg i, men er utsatt for naturkatastrofer, har lav transportsikkerhet og dårlig infrastruktur.
Eksisterende samarbeid, interesse for (fortsatt) samarbeid og bredden i samarbeidet i NTNUs fagmiljøer, mulighetene for å utvide og styrke og bredde ut samarbeidet faglig-tematisk.	KU er den enkeltinstitusjonen i det globale sør NTNU har flest sampublikasjoner med. I tillegg har NTNUs fagmiljøer en rekke samarbeidsprosjekter med KU og det er også det universitetet NTNUs fagmiljøer har fleste samarbeidsprosjekter med. Omfanget av utvekslingsopphold for studenter har vært relativt lavt mellom Nepal og NTNU, men Nepal er ett av de landene i det globale sør som har sendt flest gradsstudenter til NTNU. Eksempelvis er en stor andel av de som arbeider innenfor vannkraftsektoren i Nepal utdannet ved NTNU, eller gjennom utdanningsprogrammer ved KU som er bygd opp i et samarbeid mellom KU og NTNU. Det samme er tilfellet for utdanning av leger gjennom medisinutdanning ved NTNU og programmer og studietilbud utviklet i fellesskap ved KU. Den faglige bredden i samarbeidet mellom KU og NTNU favner relativt bredt og inkluderer energi og vannkraft, medisin og helsesystem og bærekraftig samfunns- og byutvikling. Eksempelvis var KU forskningspartner i forskningssenteret for fornybar energi, FME HydroCen, og er samarbeidspartner i det nye FME-senteret RenewHydro.

	KU er et breddeuniversitet og det er stort potensiale for at flere fagmiljø ved NTNU kan utvikle samarbeid med KU. Ledelsen ved KU har i møter med NTNUs ledelse og fagmiljøer signalisert et ønske om å diskutere andre samarbeidstematikker med NTNU. Dette inkluderer innovasjon, mental og psykisk helse, lærerutdanning, samfunnvitenskaplige fag og en større bredde innenfor ingeniørdisiplinene. Generelt er gjensidigheten i samarbeidet mellom KU og NTNU stor, og ledelsen ved KU uttrykker at NTNU er en viktig og prioritert samarbeidspartner.
Samarbeid innenfor og på tvers av og virksomhetsområdene forskning, innovasjon og utdanning.	Samarbeidet mellom NTNU og KU er et godt eksempel på hvordan samarbeid innenfor alle virksomhetsområdene ivaretas innenfor samarbeidsrelasjonen. I starten av samarbeidet dreide det seg mye om å utvikle studietilbud ved KU innenfor sentrale samfunnsområder for å tilføre det nepalske samfunnet nødvendig kompetanse og arbeidskraft. Studietilbud på Bachelor-, Master- og ph.d.-nivå har gradvis blitt utviklet i samarbeid. Kompetansen og forskningskapasiteten ved KU er nå på likeverdig nivå med NTNU innenfor enkelte samarbeidsområder og resultatet er bl.a. sampublikasjoner i internasjonalt renommerte fagtidskifter. Eksempler på studentrelatert samarbeid er Eksperter i Team, Hackatons og tverrfaglig samarbeid mellom flere profesjoner.
Mulighetene for å utvikle et bredt utdanningssamarbeid gjennom studentmobilitet og utdanningsprogram - og gradssamarbeid/ etablert utdanningssamarbeid og potensialet for utviklingen av utdanningstilbud, i form av emner og/eller felles grader.	Det er et stort potensial for mer utveksling mellom KU og NTNU. De to universitetene har mange av de samme utdanningene. Det er også store muligheter for felles emner på Master- og ph.d.-nivå. Både lærer- og forskerutveksling og studentutveksling vil bidra til å knytte institusjonene bedre sammen.
Mulighetene for faglig og samfunnsmessig gjennomslagskraft	KU jobber tett med politikere og myndighetene i Nepal. Det er et stort behov for og store muligheter for forskningsbaserte samfunnsendringer. Eksempler er de samarbeidsområdene som NTNU har vært bidragsyter og samarbeidspartner innenfor sammen med KU, vannkraft og helse, som har vært av stor betydning for samfunnsutviklingen i Nepal. NTNUs tette samarbeid med arbeidslivet, inklusive næringslivet, er generelt en kompetanse og en erfaring som kan være verdifull i samarbeidsrelasjonen med KU. Samtidig har NTNU mye å lære av hvordan man jobber med

	samfunnsutvikling i et land som Nepal, med et annet styresett og en annen kultur, der KU har vært en sentral aktør. Mulighetene for å utvikle bredere samarbeidsrelasjoner med lokale samfunnsaktører i KUs randsone, samt med norsk og internasjonalt næringsliv i Nepal er til stede.
Nasjonal, europeisk og internasjonal politikk og prioriteringer, realiseringen av viktige internasjonale avtaler, FNs bærekraftsmål og generelt til kunnskapsbaserte løsninger på de globale utfordringene.	FNs bærekraftsmål har være et grunnlag for NTNUs samarbeid med Nepal og KU, og gjenstand for faglige samtaler og prosjekter. Gjennom samarbeidet med KU har NTNU kommet inn i Himalaya University Consortium, som er en allianse av universiteter og kunnskapsinstitusjoner i Himalaya-området. Medlemskapet gir NTNU anledning til å engasjere seg sammen med en større gruppe institusjoner med et klart mandat om kunnskapsbasert samfunnsutvikling i landene og regionen. KU oppleves som en foregangsinstitusjon i Nepal og i regionen i utvikling av kunnskapsbaserte løsninger og studietilbud. Fortsatt samarbeid om dette gir NTNU mulighet til å oppfylle NTNUs egne ambisjoner om å bidra til å løse de store globale samfunnsutfordringene og nå FNs bærekraftsmål.
Mulighetene for finansiering fra nasjonale og internasjonale programmer på kort og lang sikt	Finansieringsmulighetene for samarbeid med Nepal anses som gode. Horisont Europa, Erasmus+, Forskningsrådet, HK-dir og Norad er aktuelle kilder for finansiering av samarbeidet med Nepal. Forskningsrådets programmer er åpne for forskningsinstitusjoner fra Nepal der KU er en godkjent partner. Til forskjell fra Afrika, som har fått meget stor oppmerksomhet nasjonalt og i Europa i det siste, slik som den norske Afrika-strategien, Forskningsrådets plan for forskningssamarbeid med afrikanske land og Africa-EU Innovation Agenda, er ikke Nepal et land der det nylig er tatt særskilte initiativer. Nepal har vært et prioritert samarbeidsland for norsk bistand med muligheter for finansiering fra den norske ambassaden i Nepal og Norad. NTNU har gjennom en årrekke utviklet et løpende og godt samarbeid med den norske ambassaden i Nepal, og har god dialog med Norad om samarbeidet. En rekke felles KU-NTNU prosjekter og aktiviteter er finansiert gjennom ambassaden og Norad. Muligheten for finansiering fra arbeidslivsaktører, særlig fra lokalt, norsk og internasjonalt næringsliv som er etablert i Nepal bør utforskes nærmere. Det samme gjelder internasjonale private organisasjoner og NGOs.

Vedlegg 8: Beskrivelse av spissere tematikker

Global Helse – folkehelse og helsesystemstyrking

Folkehelse og helsesystemstyrking er allerede etablerte forskningsfelt ved NTNU med flere pågående samarbeid med institusjoner i det globale sør. Gjennom eksisterende forskningsprosjekter, felles publikasjoner og partnerskap har NTNU et solid grunnlag for videreutvikling av samarbeidet.

Både folkehelse og helsesystemstyrking er felt som naturlig knytter sammen forskning, innovasjon og utdanning på tvers av disipliner som medisin, teknologi, samfunnsvitenskap og økonomi og dermed skape synergier på tvers av virksomhetsområder og bidra til helhetlige løsninger på globale helseutfordringer. Dette øker NTNUs internasjonale profil og gjør det til en mer attraktiv samarbeidspartner i globale forskningsprosjekter.

Det finnes et stort potensial for å styrke utdanningssamarbeidet innen folkehelse og helsesystemstyrking gjennom utvekslingsprogrammer, felles master- og PhD-programmer samt kortere mobilitetsopphold. Både folkehelse og helsesystemstyrking har en umiddelbar og målbar samfunnsmessig betydning, både i Norge og i det globale sør. Ved å utvikle og implementere kunnskapsbaserte løsninger på helseutfordringer som smittsomme sykdommer, ikke-smittsomme sykdommer ernæring og helsesystemstyrking, kan NTNU bidra til bedre helseutfall, redusert dødelighet og økt livskvalitet hvor innovasjon, digitale helseløsninger, sosialt entreprenørskap og teknologi har potensial til å skape verdier både i offentlig og privat sektor.

Både folkehelse og helsesystemstyrking er en sentral del av FNs bærekraftsmål, spesielt mål 3 (God helse), 9 (Industri, innovasjon og infrastruktur) og 10 (Mindre ulikhet). Både folkehelse og helsesystemstyrking er høyt prioriterte områder i nasjonale og internasjonale finansieringsprogrammer, inkludert EU-finansiering med potensiale for NTNU å tiltrekke seg ekstern finansiering for langsiktige samarbeid. Vi har nylig fått erfare at pandemier og helseutfordringer kjenner ingen grenser. Ved å styrke helsesystemene i det globale sør, vil NTNU bidra til bedre global helseberedskap, noe som også er i tråd med norske interesser for å redusere risikoen for fremtidige helsekriser.

Global Development and Social Justice

Global development and social justice questions remain highly relevant for research and education. Global development challenges, including those framed by the Sustainable Development Goals—an area in which NTNU has deep academic engagement—not only invite us to critically assess the workings of development in different parts of the Global South but also to interrogate, from interdisciplinary angles, the Southern origins of development concerns, which are focused more on questions of the politics and ethics of social justice and the global re-distribution of resources.

The current global moment, marked by war, acts of state violence, post-COVID precarity, an energy crisis, the looming impacts of climate change, and growing social inequalities, calls for a rethinking of global development at every level. The dynamics of ongoing large-scale environmental problems, resource extraction, and the degradation of the physical environment further necessitate serious engagement with questions of sustainable development and the future. Knowledge production

through critical studies of these development challenges with the actors, institutions and people in the global south is an integral part of achieving global social justice.

With the Millennium Development Goals as significant markers of NTNU's decades of collaboration with the Global South—and the SDGs as the latest reference for its research and educational activities—discourses of educational partnership have entered a new stage, shifting from traditional North-South perspectives focused on capacity building toward a more holistic engagement with shared global development challenges. This shift in the discourse of global development presents both challenges and opportunities.

One of the key challenges lies in rearticulating the social justice concerns of Global South countries within research and educational collaborations. This challenge is also compounded by asymmetrical economic and geopolitical power imbalances within which NTNU is located - imbalances that multiple collaborative projects between NTNU and Global South institutions recognize and strive to address.

Over the past decade, NTNU has been at the forefront of critical and politically engaged research, education, and capacity-sharing projects that are underpinned by epistemic plurality. This is demonstrated by several ongoing funded projects focusing on culture and development, social movements, intersectional pedagogies, the right to/in education, gender equality, children's rights, humanitarian interventions, and resource sovereignty, among others (e.g. see the list of ongoing projects led by NTNU, funded by Norad, Diku and other national and EU funding bodies).

These projects demonstrate the opening of new and productive spaces for engaging with broader development concerns, such as achieving the right to quality education, poverty reduction, human rights or gender parity in justice-oriented development research. These efforts are based on ethics of mutuality and respect, as well as recognition of our collective existence—all of which are central values in NTNU's academic engagement with partner institutions in the Global South. The intercultural exchange of staff and students between NTNU and Southern institutions, learning from epistemologies of the South, and the internationalization of the curriculum at NTNU are some of the tacit/hidden synergies of these collaborations that NTNU needs to continue fostering.

In recognition of the importance of interdisciplinary and multidisciplinary approaches as key to understanding ongoing, historical, and structural processes and offering perspectives toward more equitable, caring, and intergenerationally just futures, there are several opportunities for NTNU. This includes to delve deeper and be involved in innovative, collaborative projects across disciplinary boundaries: arts education, literary studies, area studies, digital futures, environmental humanities, generationing development, ethics and politics of knowledge production, indigenous epistemologies, communal/collective futures etc. The fields of humanities and social sciences, in particular, have a unique role to play, promoting epistemic interactions with the global south and increasing NTNU's commitment to knowledge production for a better world by braiding academia, arts, and public scholarship to reimagine a more just and sustainable world**.**

Rettferdig klimaomstilling og fornybar energi

Det er behov for store og komplekse overganger i verden for å takle klimaendringene. Disse overgangene krever en integrert tilnærming til både sosiale og tekniske systemer, og styringssystemer, lokalt og globalt. For å bremse klimaendringene og redusere deres konsekvenser, er det avgjørende at det globale nord og det globale sør gjennomfører raske og effektive omstillinger i energisystemene sine. Norge har i mange år hatt en sentral rolle innen fornybar energi, først og

fremst innenfor vannkraft og vindkraft. NTNU har i mer enn 100 år bygget opp kompetanse innenfor energifeltet, gjennom utdanning, forskning og samarbeid med offentlige og private aktører. Videre har NTNU med omfattende tverrfaglig kompetanse innen geofysikk, klima og miljø, natur og økologi, teknologi, økonomi, innovasjon og samfunnsvitenskap en viktig internasjonal rolle som universitet.

I det globale sør er utfordringene ved overgangen til mer bærekraftige og effektive energisystemer ofte relatert til lavere ressurser og tilgang til relevant og oppdatert forskning. Dette betyr at fokuset bør være på å støtte landene i å bygge opp egne ressurser og kompetanse innen energisektoren gjennom gjensidige samarbeidsrelasjoner, samt å unngå å gjenta feil som har blitt begått i Norge og Europa. Det langsiktige målet er å utvikle et felles, sterkere fagmiljø, basert på bærekraftige partnerskap som omfatter student- og forskerutveksling, felles forsknings- og innovasjonsprosjekter og samarbeid om publikasjoner.

NTNU har allerede tverrfaglige forskergrupper som jobber med sosiotekniske overganger i både nord og sør. Forskere fra teknologiske felt som energisystemer, energieffektivisering, byggematerialer, materialteknologi og infrastrukturutvikling, sammen med samfunnsvitere som arbeider med livsgrunnlag, entreprenørskap, verdikjedeutvidelser, ressursmessig tilstrekkelighet og matsikkerhet, jobber allerede sammen med partnere i det globale sør. Gjennom å konsolidere og intensivere slike samarbeid og partnerskap kan NTNU spille en sentral rolle i å utvikle løsninger som fremmer bærekraftig energiutvikling, samtidig som det styrker kapasiteten i det globale sør.

Med tanke på viktigheten av kompetansebygging for klimaomstillingene i både Norge og resten av verden, vil utvikling av tverrfaglige studieprogrammer være avgjørende. Dette kan også gi rom for en fornyelse av NTNUs portefølje av internasjonale programmer, som er ettertraktet globalt, og dermed spille en viktig rolle i det grønne skiftet på global skala. NTNU tilbyr i dag flere relevante studietilbud innen fornybar energi, inkludert program innen energi og miljø, maskin- og energiteknologi, og vannkraft. I tillegg finnes det relevant utdanning innenfor de øvrige kunnskapsdisiplinene som er kritiske for en effektiv omstilling.

Som eksemplifisert i den pågående diskusjonen rundt energiomstillinger, vil et skifte til sikker og klimanøytral energiproduksjon i Europa kreve tilgang til ressurser som er ulikt fordelt i verden. En rettferdig og global klimaomstilling vil kreve at vi utvikler partnerskap med institusjoner i det globale sør som muliggjør en gjensidig fordelaktig deling av ressurser og kunnskap om energiomstilling. Disse partnerskapene må sikre at kunnskap blir samskapt og delt for å nå globale mål.

Videre gir forskning og utvikling i kontekster der forbruket er lavt og ressursene er knappe, og derfor utnyttes i sirkulære prosesser heller enn å øke forbruket eksponentielt, muligheter for å redusere det globale forbruket og dermed bidra til klimagevinster. Fagmiljøer ved NTNU får dermed en unik mulighet å utforske innovative løsninger som bygger på en reduksjon i forbruksmønsteret også i det globale nord.